

Bakalářská práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

EXEGEZE EXODUS 24

Vedoucí práce: ThLic. Adam Mackerle, Th.D.

Autor práce: Miroslava Chmelová

Studijní obor: Teologie

Forma studia: kombinovaná

Ročník: 3

2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

30. března 2016

Miroslava Chmelová

Poděkování

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce ThLic. Adamu Mackerlemu, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.“

OBSAH

Úvod.....	6
1. Počáteční přehled o textu.....	7
2. Vymezení a ohrazení textu.....	7
2.1 Kontext.....	8
2.1.1 Širší kontext.....	8
2.1.2 Užší kontext.....	9
3. Textová kritika.....	9
3.1 Text.....	10
3.2 Překlad.....	11
3.3 Zhodnocení textově-kritického aparátu.....	13
3.4 Porovnání jiných překladů.....	14
3.5 Zhodnocení překladů.....	17
4. Jazykově syntaktická analýza.....	17
4.1 Slovník.....	18
4.2 Provedení jazykově-syntaktické analýzy.....	19
4.2.1 Slovní druhy.....	21
4.3 Budování a rozčlenění textu.....	22
5. Sémantická analýza.....	24
5.1 Význam jednotlivých slov.....	24
5.2 Významová pole a vztahy mezi nimi.....	25
5.3 Sémantické pole právní terminologie.....	27
5.3.1 Slova Hospodinova.....	27
5.3.2 Právní ustanovení.....	27
5.3.3 Smlouva.....	27
5.3.4 Kamenné desky, zákon a přikázání.....	28
5.4 Sémantické pole obětní terminologie.....	28
5.4.1 Krev.....	28
5.4.2 Oběť.....	29
5.4.3 Oltář a dvanáct sloupů.....	29
5.5 Rituál smlouvy a provedení.....	30
5.6 Teofanie, co znamená vidět Hospodina.....	31

6. Narativní analýza	32
6.1 Motivy a zápletka.....	32
6.2 Postavy.....	32
6.3 Vztahy aktérů.....	34
6.4 Prostor.....	35
6.5 Čas.....	36
7. Pragmatická analýza	38
8. Čtení v rámci diachronním	39
9. Historické pozadí	40
10. Závěr	41
11. Použitá literatura	42
Seznam zkratk.....	45
Abstrakt.....	46
Abstract.....	47

ÚVOD

Exegezi textového oddílu jsem si vybrala proto, že výklad biblického svědectví pokládám za jeden z nedůležitějších exegetických dovedností. Zvolila jsem si kapitolu ze Starého zákona, protože jsem od počátku svého studia na teologické fakultě o něm chtěla psát.

Exodus je významnou částí Starého zákona, ve kterém Hospodinův vyvolený národ Izrael prožívá důležité okamžiky své existence. První část knihy Exodus (Ex 1–18) vypráví o útisku izraelského národa v Egyptě, který vysvobozuje Mojžíš, povoláný Hospodinem, za pomoci deseti egyptských ran. Vypráví o pesachu, přechodu přes moře a putování pouští. Další kapitoly jsou věnovány hoře Sinaj (Ex 19–40), kde Izrael obdrží zákoník, Knihu smlouvy. Zmiňují také porušení a obnovu smlouvy a stavbu svatostánku.

Kapitola 24 není kompaktní ani jednotná. Ústředním bodem kapitoly je uzavření smlouvy na hoře Sinaj. Mojžíš vystupuje několikrát na Boží horu a tlumočí lidu Slova Hospodinova. Dočteme se o oběti, theofanii a také pobytu Mojžíše na Boží hoře. Bůh vede celou společnost Izraelitů. V kapitole je zdůrazněna Boží sláva (כבוד Ex 24,17). Bůh se v Ex 24,10–11 zjeví Mojžíšovi, Áronovi, Nadabovi, Abihuovi a Sedmdesáti Starším Izraele. Uzavírá s lidmi smlouvu. Chce tím chránit svůj vyvolený národ, ale naplnění smlouvy záleží jen na lidské snaze a vůli dodržet smlouvu a ctít Hospodinovy zákony. Hostina, která následuje, stvrzuje uzavření smlouvy.

Metodickou pomůckou se mi stala kniha Wilhelma Eggera: *Methoden–Lehre zum Neuen Testament. Einführung in linguistische und historisch–kritische Methoden*. Freiburg im Breisgau : Herder 1987. Tato kniha je orientována na Nový zákon, ale metody se dají velmi dobře použít i při rozboru textů Starého zákona. Nejprve se budu zabývat samotným textem. Vycházela jsem z: BHS – *Biblia Hebraica Stuttgartensia. Editio quinta emendata*. Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. Jako výchozí český překlad jsem použila: ČEP – Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad. Praha : Ekumenická rada církví v Československu, 1985. Použiji jak synchronní, tak diachronní metody. Práci zakončím závěrem, kde shrnu poznatky jednotlivých kapitol. Metodu dějin forem krátce zmíním na konci kapitoly narativní analýzy. Z důvodu rozsahu práce jsem vynechala čtení v rámci hermeneutického aspektu.

1. POČÁTEČNÍ PŘEHLED O TEXTU

Hebrejský text, který se stal základnou pro Starý zákon, je *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, masoretský text dochovaný v Leningradském kodexu z roku 1009¹, jenž je nejstarším úplným dochovaným textem Hebrejské bible. Leningradský kodex není jedinou verzí, je jen jednou z možností vydání hebrejského Starého zákona.

Mezi prvními byly v 16. století První a Druhá Rabínská bible.² 19. století znamenalo pro biblistiku novou éru rozvoje, kdy vychází jednosvazkové dílo Hebrejské bible *Biblia Hebraica*, doplněné o kritický aparát.³ Zásadní zlom se stal roku 1937, kdy se R. Kittel rozhodl použít jako základ své kritické edice *Leningradský kodex*.⁴ Kromě dnes nejběžnější Stuttgartské Hebrejské bible existují ještě další vydání.⁵

2. VYMEZENÍ A OHRANIČENÍ TEXTU

Abychom pochopili znění textu, je nutné nejprve rekonstruovat původní text. Určit jeho začátek a konec a také vztahy, které ho pojí s okolním textem.

Pro rozpoznání hranic úryvku je dobré porovnat členění textu i v jiných překladech Bible. Není dobré spoléhat na verše, odstavce, či kapitoly nebo nadpisy. Každé vydání Písma se může lišit a záleží na redaktorovi, jaké místo považuje za začátek, a které pak za konec.

Z několika důvodů se mohu domnívat, že začátek kapitoly Ex 24,1 je počátkem nového příběhu. Bůh mění místo pobytu Mojžíše, přikazuje mu vystoupit k Hospodinu. Očekává se nový děj, je zřejmá změna situace. Následující kapitola Ex 25 začíná nařízením ke stavbě svatostánku. V závěru 24 kapitoly vystoupil Mojžíš do středu oblaku, kde pobýval čtyřicet dní (Ex 24,18). Ex 25,1 začíná přímou řečí, kdy Hospodin promlouvá k Mojžíšovi.

---

¹ Mackerle, A. Než budete číst Biblii podruhé, s. 62.

² Tamtéž.

³ Srov. Prudký, M. Studie a texty č. 13 (2008/2), s. 135.

⁴ Tamtéž, s. 137.

⁵ Jsou jimi *Biblia Hebraica Quinta*, významnými texty jsou i Aleppský kodex (925), Káhirský kodex (896).

2.1 KONTEXT

Abychom správně porozuměli jakémukoliv textu, musíme zohlednit jeho kontext, osobu vypravěče, ke komu hovoří, v jaké době hovoří atd. Určím začátek a konec, který náš úryvek pojí s okolním textem. Při výkladu zohledním užší a širší kontext vybraného oddílu. Užší kontext spočívá v rámci vyprávění daného oddílu, širší pak v kontextu celé knihy.

2.1.1 ŠIRŠÍ KONTEXT

Kniha Exodus plynule navazuje na předcházející Genesis. V bezprostředním vztahu je následující Leviticus. Mezi epizodami knih Genesis a Exodus je časový rozdíl asi 400 let, ale kniha Exodus se vrací přesně do místa, kde kniha Genesis končí. Stejně tak je to i mezi částí Exodus a Leviticus. Exodus končí postavením Stanu setkávání a Leviticus začíná promluvou Hospodina k Mojžíšovi ve Stanu setkávání. Mojžíš se stává nástrojem Hospodinovým.

Kniha Exodus je součástí většího příběhu. Kniha Genesis popisuje události spojené s potomky jednoho rodu v období asi 400 let. Jeho praotcem je Abrahám. Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium popisují události života Mojžíšova, tj. asi období 120 let.

Z osnovy Hexateuchu je patrný význam Exodu, který je součástí velkého příběhu o putování národa Izrael z otroctví na svobodu.

A) Země zaslíbená (Gn 1 – 50)

B) Egypt souzen (Ex 1 – 12,36): obřízka,

C) Exodus z Egypta (Ex 12,37 – 15,21): rozdělení moře

D) Putování pouští (Ex 15,22 – 18,27): tři dny, mana, křepelky,
voda ze skály

E) Smlouva potvrzena a sepsána (Ex 19 – 24): oheň,
nedotknutelnost Sinaje

F) Svatyně naplánována (Ex 25 – 31):

G) Smlouva porušena (Ex 32):

X) Zjevení Boha (Ex 33)

G') Smlouva obnovena (Ex 34):

- F') Svatyně postavena (Ex 35 – 40):
- E') Smluvní pravidla (Lv 1 – Nu 10,10): oheň, nedotknutelnost stanu setkávání
- D') Putování pouští (Nu 10,11 – 36,13): tři dny, mana, křepelky, voda ze skály
- C') Vstup do Kanaánu (Dt 1 – Jz 4): rozdělení vod Jordánu
- B') Kanaán souzen (Jz 5 – 12): obřízka,
- A') Naplnění slibu země (Jz 13 – 24)⁶

2.1.2 UŽŠÍ KONTEXT

V užším kontextu se pohybujeme mezi 19. a 24. kapitolou. Od kapitoly 19 do kapitoly 24 se jedná o přijetí Zákona mezi Bohem a lidem. Kapitola 24 je srovnatelná s kapitolou 19. Mojžíšovy výstupy na horu nalezneme v kapitole 19 a v kapitole 24. V obou kapitolách je zmíněno omezení výstupu na horu pro lid. Mezi kapitolou 19, tedy prvním Mojžíšovým výstupem na horu, a kapitolou 24, druhým Mojžíšovým výstupem, je vloženo Desatero a Kniha smlouvy.

Osnova sepsání a potvrzení smlouvy v kontextu kap.19–24

- Výstup na horu k Bohu (kap.19,3.8.20)
- Desatero (kap. 20,2–17)
- Kniha smlouvy (kap. 20,22–23,33)
- Mojžíšův pobyt na hoře Sinaji (kap. 24)

3. TEXTOVÁ KRITIKA

Cílem textové kritiky je stanovit původní nejstarší znění biblických textů na základě porovnání a hodnocení rukopisů. Protože se originály biblických textů z doby, kdy text vznikl nedochovaly, je textová kritika nevyhnutelná. Jsou známy jen pozdější opisy, které se více či méně originálu přibližují.

---

⁶ Dostupné na: <http://www.rozhovor.cz/exodus/>. Srov. J. Milgrom: Numbers (The JPS Torah Commentary, 1990).

3.1 TEXT

Zvolila jsem masoretský text, uvedený v *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, která je založená na nejstarším úplném dochovaném textu, tedy na Leningradském kodexu.⁷ Kdybychom ho měli datovat, zařadíme ho na přelom 10. a 11. století po Kr.⁸

V poznámkovém aparátu *Biblia Hebraica Stuttgartensia* se nachází významné varianty čtení z jiných biblických jazyků. *Biblia Hebraica Stuttgartensia* má přehlednější grafické zpracování a lépe zpracovaný materiál v porovnání s textem Hebrejské bible.⁹

1. וְאֵל-מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל-יְהוָה אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וְאָבִיהוּא וְשִׁבְעֵים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרַחֵק:
2. וַנִּגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל-יְהוָה וְהֵם לֹא יָגִשׁוּ וְהָעַם לֹא יַעֲלוּ וְעַמּוֹ:
3. וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל-דִּבְרֵי יְהוָה וְאֵת כָּל-הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל-הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ
כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה:
4. וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל-דִּבְרֵי יְהוָה וַיִּשְׁכַּם בְּבֹקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הַהָר יִסְּחוּ עֲשָׂרָה מִצְבָּה לְשָׁנִים עָשׂוּר
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל:
5. וַיִּשְׁלַח אֶת-נֹעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה-פָּרִים:
6. וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשֹׂם בְּאֵגְוֹת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל-הַמִּזְבֵּחַ:
7. וַיִּקַּח סֹפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:
8. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַדָּם וַיִּזְרַק עַל-הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם-הַבְּרִית רֹשָׁא פָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:
9. וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן-נָדָב וְאָבִיהוּא וְשִׁבְעֵים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
10. וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי לְאֹדֵשׁ וַתַּחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְת הַסִּפְרִיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר:
11. וְאֵל-אַצְיֵלִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיִּחַזְּוּ אֶת-הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:
12. וַיֹּאמֶר הָיָה אֵל-מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלֵי הַהָרָה וְהִנֵּה-שָׁם וְאֶתְנָה לָּךְ אֶת-לְחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי
לְהוֹרֹתָם:
13. וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֶׁעַ מִשְׁרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל-הַר הָאֱלֹהִים:
14. וְאֵל-הַזִּקְנִים רִמָּא שָׁבוּ-לָנוּ כִּזְהָ עַד אֲשֶׁר-בוֹשָׁב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַהֲרֹן רוֹהֵן עִמָּכֶם מִי-כַעַל דְּבָרִים יָגִשׁ
אֲלֵיכֶם:
15. וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל-הַהָר וַיִּכַּס הָעָנָן אֶת-הַהָר:

⁷ *Biblia Hebraica Stuttgartensia. Editio quinta emendata.* Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft, 1997.
Text je součástí BibleWorks 9.0.

⁸ Mackerle, A. Než budete číst Biblii podruhé. s. 63.

⁹ Prudký, M. Studie a texty č. 13 (2008/2), s. 140. I přes mnoho diskuzí týkajících se textově kritické edice Hebrejské bible a pokračující práci na lepším projektu, se projevila *Biblia Hebraica Stuttgartensia* jako základ pro akademickou práci.

16. וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד-יְהוָה עַל-הַר סִינַי וַיְכַסְּהוּ הָעֲנָן שְׁשֵׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֲנָן:

17. וּמִרְאָה כְּבוֹד יְהוָה כְּאֵשׁ אֲכָלֶת בְּרֹאשׁ הַהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

18. וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל-הַהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

3.2 PŘEKLAD

24,1: A Mojžíšovi řekl: Vystup k Hospodinu ty, Áron, Nadab a Abihu¹⁰ a sedmdesát starších¹¹ Izraele a pokloňte se z dálky.

24,2: Ať Mojžíš sám přistoupí k Hospodinu, oni ať nepřistoupí a lid ať nevystoupí s ním!

24,3: A přišel Mojžíš a vypravoval lidu všemu slova Hospodina se všemi právy. A odpověděl všecken lid jedním hlasem: Všechna slova, která mluvil Hospodin, uděláme.

24,4: A zapsal Mojžíš všechna slova Hospodina a časně ráno vstal a postavil oltář pod horou a dvanáct posvátných kamenů podle dvanácti kmenů Izraele.

24,5: A poslal hochy, syny Izraele, a přinesli zápalné oběti a obětovali pokojné oběti Hospodinu, býky.

24,6: A vzal Mojžíš půl krve a položil ji do misek a půlkou krve pokropil oltář.

24,7: A vzal knihu smlouvy a předčítal nahlas lidu a řekli: A všechno, co řekl Hospodin, uděláme a poslechneme.

24,8: A vzal Mojžíš krev a pokropil lid a řekl: Hle, krev smlouvy, kterou uzavřel Hospodin s Vámi na základě všech těchto slov.

---

¹⁰ Áron, bratr Mojžíše, jeho mluvčí, provázel ho zvláště při jednání s faraónem. Když měl zastupovat Mojžíše na Sinaji, jednal podle vůle lidu. Stal se prvním veleknězem. Nadab a Abihu, synové Áronovi, byli pro Hospodina jako kněží.

¹¹ Sedmdesát starších byli představitelé rodů.

24,9: A vystoupil Mojžíš, Áron, Nadab a Abihu a sedmdesát starších Izraele.

24,10: A spatřili Boha Izraele. Pod jeho nohama bylo jakoby dílo safírové cihly a samo nebe s jasností.

24,11: Na přední syny izraelské nevztáhl svou ruku a hleděli na Boha a jedli a pili.

24,12: A řekl Hospodin Mojžíšovi: Vystup ke mně na horu a zůstaň tam! A dám ti kamenné desky a zákon a přikázání, které jsem napsal k jejich poučení.

24,13: A vstal Mojžíš a Jozue, jeho služebník, a vystoupil Mojžíš na Boží horu Hospodinovu.

24,14: A starším řekl: Počkejte na nás zde, až vrátíme se. A hle: Áron a Chúr¹² jsou s vámi, kdo je vlastníkem záležitosti (kdo by něco měl)¹³, ať předstoupí před ně.

24,15: A vystoupil Mojžíš na horu a zahalil mrak horu.

24,16: A přebývala Hospodinova sláva na hoře Sinaji a přikryl ji mrak šest dní. A zavolal Mojžíše sedmého dne ze středu oblaku.

24,17: A vzhled slávy Boží jako oheň pohlcující na vrcholu hory před očima synů Izraele.

24,18: A vešel Mojžíš do středu oblaku a vystoupil na horu. A zůstal Mojžíš na hoře čtyřicet dní a čtyřicet nocí.

---

¹² Chúr pocházel z pokolení Juda, současník Mojžíše, který BKR překládá jméno jako Hur. Srov. BKR a B21.

¹³ Vlastník záležitosti je myšleno, kdo by chtěl něco namítnout, majitel myšlenky.

3.3 ZHODNOCENÍ TEXTOVĚ - KRITICKÉHO APARÁTU

24,1 – BHS nás odkazuje na výskyt jmen אֲהֶרֶן נָדָב וְאַבְיָהוּא „Áron, Nadab a Abihu“¹⁴; tato jména se vyskytují ještě ve verši devátém. Hebrejsko–samaritánský Pentateuch přidává ještě další dva, Eleazara a Ítamara אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר. K obratu וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרֶחֶק („a pokloňte se z dálky“, výraz je v LXX ve 3. os. pl.) přidává LXX ještě τῷ κυρίῳ, „Pánu“.

24,2 – אֶל־יְהוָה „k Hospodinu“, LXX překládá akuzativem „Hospodina“, τὸν Θεόν. BHS obsahuje výraz עִמּוֹ „s ním“, LXX překládá dativem μετ’ αὐτῶν.

24,3 – Ve třetím verši máme opět rozdíl v překladu mezi BHS יְהוָה „Hospodina“ (slova) a LXX τοῦ Θεοῦ, která uvádí genitiv „Boha“. LXX navíc na konci verše přidává „a poslechneme“ καὶ ἀκουσόμεθα (porovnej 24,7).

24,4 – Hebrejsko–samaritánský Pentateuch a LXX specifikuje dvanáct sloupů explicitně jako kamenných (אֲבָנִים).

24,5 – Řecký originální text má zde dativ τῷ Θεῷ, odpovídající v MT לַיהוָה „Hospodinu“. BHS užívá výraz פָּרִים „býky“, podle Hebrejsko-samaritánského Pentateuchu¹⁵ je přidáno ke slovu býky „syny“ (= kusy) dobytka בְּנֵי בָקָר.

24,7 – BHS obsahuje וְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע „uděláme a poslechneme“. V opačném pořadí uvádí Syrská verze a Ambrosiánský kodex.

24,8 – Fragment hebrejského rukopisu z Káhiry přidává k BHS „všech slov“, כָּל־הַדְּבָרִים, rozhodnutí (nařízení) všech jeho slov כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים.¹⁶

24,9 – BHS obsahuje אֲהֶרֶן נָדָב וְאַבְיָהוּא „Áron, Nadab a Abihu“, Hebrejsko–samaritánský Pentateuch přidává ještě další dva Eleazara a Ítamara אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר (srov. 24,1).

¹⁴ Jméno Abihu se dá přeložit jako „můj otec je on.“ Zájmenem „on“ lze vyjádřit Boha. Zde se jde poklonit Hospodinu. Srov. Tiño, J. Exodus, s. 626.

¹⁵ Hebrejsko–samařský Pentateuch podle A. Von Galla, 1914–1918.

¹⁶ Srov. Gesenius, W. Handwörterbuch, s. 472–473.

24,10 – LXX obsahuje τὸν τόπον οὗ εἰστήκει ἐκεῖ – „(a uviděli) místo, kde stál Bůh Izraele“; uvádí také minuskulní kodexy a bohairské fragmenty.

24,11 – LXX obsahuje καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Ἰσραὴλ οὐ διεφώνησεν οὐδὲ εἶς· καὶ ὠφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Θεοῦ. „A z vyvolených Izraele nikdo nechyběl; a ukázali se všichni na Božím místě.“

V BHS najdeme výraz „hleděli“ וַיִּזְרוּ, rukopis podle Galského aparátu používá výraz „hleděte“ וַיִּזְרוּ

24,12 – BHS obsahuje „a zákon“ הַחֹרֶף, Hebrejsko–samaritánský Pentateuch a LXX spojku „a“ vynechávají.

24,13 – hebrejské לַעֲרֹךְ „vystoupil“ překládá LXX množným číslem. LXX vynechává מֹשֶׁה, „Mojžíš“.

24,15 – Řecký text přidává k BHS מֹשֶׁה „Mojžíš“ ještě καὶ Ἰησοῦς s porovnáním s veršem 13 וַיִּהְיֶה עִשָּׂר

24,16 – BHS obsahuje הָיָה „Hospodinova“, LXX má uveden genitiv τοῦ Θεοῦ „Hospodina“. BHS obsahuje וַיִּקְרָא „a zavolať“, LXX a Syrská verze přidává κύριος „Pán“ (Hospodin).

24,18 – v překladu LXX je za מֹשֶׁה „Mojžíš“ uvedeno ἐκεῖ „tam“.

3.4 POROVNÁNÍ JINÝCH PŘEKLADŮ

Při porovnání překladů je třeba zohlednit, v jaké době byl text napsaný, kulturu a zvyky té doby. Protože neznáme autory biblických knih, čtenář musí zrevidovat a objasnit svá očekávání. Zde nastupuje i to, jak text působí na ty, kteří budou text číst na emoční rovině.

Existuje velká škála překladů. Některý se snaží o co nejvěrnější doslovný překlad, jiný je volnější. Aby byl text lépe pochopitelný, může dojít od odchýlení od originálu

jak v rámci slov, tak i v rámci celé výpovědi textu. Porovnání překladů může odhalit problematická místa v hebrejském textu.¹⁷

Porovnání některých českých překladů¹⁸:

ČEP	ČSP	BKR
24,1 Potom Mojžíšovi řekl: „Vystup k Hospodinu, ty i Áron, Nádab a Abihú a sedmdesát z izraelských starších. Budete se zdálky klanět.	24,1 Potom Mojžíšovi řekl: Vystup k Hospodinu, ty a Áron, Nádab a Abihú a sedmdesát ze starších Izraele, a budete se klanět zpozvdálí.	24,1 Mojžíšovi pak řekl: Vstup k Hospodinu ty a Aron, Nádab a Abiu, a sedmdesáte z starších Izraelských, a klaněti se budete zdaleka.
24,2 K Hospodinu přistoupí jen Mojžíš. Ostatní se přibližovat nebudou. Lid nesmí vystoupit vzhůru spolu s ním.“	24,2 Jen Mojžíš sám přistoupí k Hospodinu. Ostatní nepřistoupí a lid s ním nevyjde nahoru.	24,2 Sám pak toliko Mojžíš vstoupí k Hospodinu, ale oni se nepřiblíží; aniž lid vstoupí s ním.
24,3 Když Mojžíš přišel <i>nazpět</i> , vypravoval lidu všechna slova Hospodinova a <i>předložil mu</i> všechna právní ustanovení. Všecken lid odpověděl jako jedněmi ústy. Řekli: „Budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“	24,3 Mojžíš přišel a vyprávěl lidu všechna Hospodinova slova a všechna nařízení. Všecken lid jednohlasně odpověděl a řekl: Všechna slova, která Hospodin promluvil, budeme plnit.	24,3 Tedy přišel Mojžíš, a vypravoval lidu všecka slova Hospodinova a všecky soudy. I odpověděl všecken lid jedním hlasem, a řekli: Všecka slova, kteráž mluvil Hospodin, učiníme.
24,4 Nato Mojžíš zapsal všechna Hospodinova slova. Za časného jitra postavil pod horou oltář a dvanáct posvátných sloupů podle dvanácti izraelských kmenů.	24,4 Mojžíš zapsal všechna Hospodinova slova. Časně ráno vstal, postavil oltář pod horou a dvanáct posvátných sloupů za dvanáct kmenů Izraele.	24,4 Napsal pak Mojžíš všecka slova Hospodinova, a vstav ráno, vzdělal oltář pod horou, a dvanácte sloupů podlé <i>počtu</i> dvanáctera pokolení Izraelského.
24,5 Pak pověřil izraelské mládence, aby přinesli oběti zápalné a obětovali Hospodinu býčky k hodům oběti pokojné.	24,5 A poslal mládence ze synů Izraele, a <i>ti</i> přinesli zápalné oběti a obětovali Hospodinu býčky <i>jako</i> pokojné oběti.	24,5 A poslal mládence z synů Izraelských, kteříž obětovali zápalny; a obětovali oběti pokojné Hospodinu, <i>totiž</i> voly.
24,6 Mojžíš vzal polovinu krve a vлил ji do mís a <i>druhou</i> polovinou pokropil oltář.	24,6 Mojžíš vzal polovinu krve a nalil do mís a polovinou krve pokropil oltář.	24,6 I vzav Mojžíš polovici krve, vлил do medenic, a polovici druhou vylil na oltář.
24,7 Potom vzal knihu smlouvy a předčítal lidu. Prohlásili:	24,7 Potom vzal knihu smlouvy a přečetl lidu. Ten řekl: Všechno,	24,7 Vzav také knihu smlouvy, četl v uších lidu. Kteříž řekli: Cožkoli

¹⁷ Egger, W. Methoden-lehre zum Neuen Testament, s. 62–67.

¹⁸ Tučně jsou označené odchylky v překladech.

„Poslušně budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“	co Hospodin promluvil, budeme plnit a poslouchat.	mluvil Hospodin, činiti a poslouchati budeme.
24,8 Mojžíš vzal krev, pokropil lid a řekl: „Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na <i>základě</i> všech těchto slov .“	24,8 Mojžíš vzal krev, pokropil lid a řekl: Hle, krev smlouvy, kterou s vámi Hospodin uzavřel podle všech těchto slov .	24,8 Vzal také Mojžíš krev a pokropil lidu a řekl: Aj, krev smlouvy, kterouž učinil s vámi Hospodin při všech těchto věcech .
24,9 Pak Mojžíš a Áron, Nádab a Abihú a sedmdesát z izraelských starších vystoupili vzhůru.	24,9 Nato vystoupil Mojžíš i Áron, Nádab i Abihú a sedmdesát ze starších Izraele	24,9 Potom vstoupili Mojžíš a Áron, Nádab a Abi a sedmdesát z starších Izraelských,
24,10 Uviděli Boha Izraele. Pod jeho nohama bylo cosi jako průzračný safír, jako čisté nebe.	24,10 a viděli Boha Izraele a pod jeho nohama cosi podobné safírové dlažbě, průzračné jako samo nebe	24,10 A viděli Boha Izraelského. A pod nohama jeho bylo jako dílo z kamene safírového, a jako nebe, když jest jasné.
24,11 Ale nevztáhl ruku na nejpřednější z Izraelců, ačkoli uzzřeli Boha; i jedli a pili.	24,11 Ale proti nejpřednějším ze synů Izraele nevztáhl ruku; ačkoliv spatřili Boha, jedli a pili.	24,11 Na knížata pak synů Izraelských nevztáhl ruky své, ačkoli viděli Boha, a <i>potom</i> jedli i pili.
24,12 Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vystup ke mně na horu a pobud' tam. Dám ti kamenné desky – zákon a přikázání, které jsem napsal, abys jim vyučoval.“	24,12 Hospodin řekl Mojžíšovi: Vystup ke mně na horu a zůstaň tam; dám ti kamenné desky, zákon a příkaz, které jsem napsal k jejich poučení.	24,12 I řekl Hospodin Mojžíšovi: Vstup ke mně na horu a bud' tam; a dám tobě tabule kamenné, zákon i přikázání, kteráž jsem napsal, abys je učil.
24,13 I povstal Mojžíš a Jozue, který mu přísluhoval, a Mojžíš vystoupil na Boží horu.	24,13 Potom vstal Mojžíš i jeho služebník Jozue a Mojžíš vystoupil na Boží horu.	24,13 Tedy vstal Mojžíš a Jozue služebník jeho; i vstoupil Mojžíš na horu Boží.
24,14 Starším řekl: „Zůstaňte zde, dokud se k vám nevrátíme. Budou tu s vámi Áron a Chúr. Kdo něco má, ať se obrací na ně.“	24,14 Starším však řekl: Zůstaňte zde, dokud se k vám nevrátíme. Áron a Chúr <i>jsou</i> zde s vámi; kdo by měl nějakou záležitost , přistoupí k nim.	24,14 Starším pak řekl: Zůstaňte tuto, dokudž se nenavrátíme k vám. A teď Áron a Hur jsou s vámi, kdož by měl rozepří , k nim ať jde.
24,15 Mojžíš tedy vystoupil na horu a horu přikryl oblak.	24,15 Mojžíš vystoupil na horu a horu zakryl oblak.	24,15 Tedy vstoupil Mojžíš na horu, a přikryl oblak horu.
24,16 A Hospodinova sláva přebývala na hoře Sinaji a oblak ji přikrýval po šest dní . Sedmého dne zavolal <i>Hospodin</i> na Mojžíše zprostřed oblaku.	24,16 Na hoře Sinaj spočívala Hospodinova sláva a po šest dní ji zakrýval oblak. Sedmého dne <i>Hospodin</i> zavolal na Mojžíše z oblaku.	24,16 I přebývala sláva Hospodinova na hoře Sinaji, a přikryl ji oblak za šest dní ; a dne sedmého zavolal na Mojžíše zprostřed oblaku.
24,17 Hospodinova sláva se jevila pohledu Izraelců jako stravující	24,17 Hospodinova sláva vypadala před očima synů Izraele jako	24,17 A tvárnost slávy Hospodinovy byla jako spalující oheň na vrchu

oheň na vrcholku hory.	stravující oheň na vrcholu hory.	hory, před očima synů Izraelských.
24,18 Mojžíš vstoupil doprostřed oblaku. Vystoupil na horu a byl na hoře čtyřicet dní a čtyřicet nocí.	24,18 Mojžíš vešel do oblaku a vystoupil na horu. Mojžíš byl na hoře čtyřicet dní a čtyřicet nocí.	24,18 I vešel Mojžíš doprostřed oblaku a vstoupil na horu. A byl Mojžíš na hoře čtyřiceti dní a čtyřiceti nocí.

3.5 ZHODNOCENÍ PŘEKLADŮ

Při zhodnocení překladů musíme přihlídnout na významy jazyka Bible Kralické. Slova jsou vyjádřena jinými výrazy, ale smysl většinou zůstává stejný. Jazyk BKR je méně srozumitelný pro člověka dnešní doby.

Překlady ČEP, ČSP a BKR se od sebe neliší nijak výrazně. Jsou zde pouze drobné odchylky ve 24,8, kdy BKR užívá místo termínu *slov* výrazu *věcech*. Ve svém pracovním překladu užívám termín *slov*¹⁹. Další rozdíl je v Ex 24,11, kdy opět BKR používá odlišný výraz. *Nejpřednějších*²⁰ je nahrazeno slovem *knížata*. V pracovním překladu jsem použila *přední*. Ve 24,14 překlad ČSP *však* vylučuje narativ, ostatní překlady jej neuvádějí. Ve 24,14 ČEP mluví o *něčem*, ČSP používá slovní spojení *nějakou záležitost*, BKR užívá výraz *rozepři*. V pracovním překladu jsem užíla slovní spojení *kdo je vlastníkem záležitosti*.²¹

Některé odlišnosti v překladech najdeme, ale nejsou nijak významné. Rozdílná slova jsou ve většině případech synonyma, poukázali jsme pouze na výrazy, které se liší ve významu, přičemž smysl textu nemění.

4. JAZYKOVĚ-SYNTAKTICKÁ ANALÝZA

Jazykově–syntaktická analýza se zabývá gramatickou stránkou textu. Zkoumá jazykové prostředky a jejich propojení. Tato metoda popisuje vlastnosti textu, jako jsou: zvuk, rytmus, slovník, význam slov a vztahy mezi nimi a členění textu. Jazykově-syntaktické

¹⁹ דְבַר־הַדְבָרִים dle BW 9.0 „řeč“, „slovo“

²⁰ גְּזֵרֵי Gesenius, W. Handwörterbuch, s. 61.

²¹ מִי-בַעַל דְבַר־הַדְבָרִים Tamtéž, s. 107.

vlastnosti charakterizuje slovník jazykových znaků (množství a podoba slov a vět), také gramatika, která řídí spojení jednotlivých prvků.²²

Jazykově-syntaktická metoda je základ pro další zkoumání textu. Znalost jazykové charakteristiky nám pomáhá pochopit text a rekonstruovat jeho vznik.²³ Nejlépe je tuto metodu aplikovat v původním jazyce. Překlad může změnit některé vlastnosti originálního textu nebo mohou úplně zaniknout, například zvuk či rytmus.

Po zvukové a rytmické stránce je tato próza nezajímavá. Budeme si všimnout jazykových prostředků, které použil autor, aby působil na čtenáře.

4.1 SLOVNÍK

V této kapitole zmíním slova a výrazy, které jsou nejčastější a které mohou být významné. Tato slova v textu ukazují na důležitá témata, o kterých se pojednává.

Nejčastější je užití jména „Mojžíš“ (celkem 14x)²⁴, „Jahve“ (11x)²⁵. Elohim²⁶ je v textu pouze 3x.

Izrael se vyskytuje 7x²⁷, hora, tedy místo, kde se odehrává celý příběh kapitoly, je zde zmíněna (8x)²⁸.

Mrak (oblak) je uveden 4x.²⁹

Nejčastější ze sloves je sloveso pohybu vystoupil 8x.³⁰

Sloveso „řekl“ je použito 5x.³¹

Zkoumání frekvence slov nám určuje ústřední postavy: Hospodin a Mojžíš jsou hlavními protagonisty příběhu. A zároveň naznačují základní témata v textu: Je patrné určení místa děje; děj se odehrává na hoře nebo v blízkosti hory, na což nám poukazuje i sloveso pohybu „vystoupil“.

---

²² Egger, W. Methoden-lehre zum Neuen Testament, s. 77–78.

²³ Tamtéž.

²⁴ Ex 24,1.2.3.4.6.8.9.12.13–2x.15.16.18.

²⁵ Ex 24,1.2.3–2x.4.5.7.8.12.16.17.

²⁶ Ex 24,3.7.12.

²⁷ Ex 24,1.4.5.9.10.11.17.

²⁸ Ex 24,4.12.13.15–2x.17.18.

²⁹ Ex 24,15.16–2x.18.

³⁰ Ex 24,1.2.5.9.12.13.15.18.

³¹ Ex 24,2.5.6.12.17.

4.2 PROVEDENÍ JAZYKOVĚ-SYNTAKTICKÉ ANALÝZY

V kapitole 24 je užit narativ, užívá se pro vyprávění, pro řadu po sobě jdoucích událostí.³² Z tabulky významových polí jsme se dověděli, kdo je nejčastějším podmětem narativu; nejčastěji jedná Mojžíš³³ a Hospodin³⁴. V naší kapitole není narativ přerušovaný. Jsou zde pouze vložené věty jmenné a vztažné. Vztažné věty popisují nebo určují nějaký větný člen, jsou uvozeny spojkami *který, jenž* אֲשֶׁר.

Ex 24,3.7 יהוה אֲשֶׁר־דָּבַר יְהוָה „*Která řekl Hospodin*” popisuje „slova“, tj. slova vyřčená Hospodinem, myšlený zákon, který dává Hospodin svému lidu. Ex 24,8 אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה „*kteřou uzavřel Hospodin s vámi na základě těchto slov*“ vztahuje se ke smlouvě, kterou Mojžíš stvrzuje krví oběti. 24,12 אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרְתָם „*Která jsem napsal k jejich poučení*“ týká se kamenných desek, zákona a přikázání. Ty se v kapitole 24 vztahují k hlavnímu tématu, k zákonu, který dá Hospodin vyvolenému lidu.

Jmenná věta ve vyprávění vyjadřuje stav věci (ne děj), Ex 24,14 מִי־בַעַל דְּבָרִים „*Kdo vlastníkem záležitosti*“, který trval během děje užitým narativem. Doplňuje informace vložené do sledu narativů. 24,10 וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְת הַסַּפִּיר וּכְעֵצָם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר „*Pod jeho nohama jakoby dílo safírové cihly a samo nebe s jasností.*“

Ex 24,8 הִנֵּה דַם־הַבְּרִית „*Hle, krev smlouvy*“, 24,14 הִנֵּה אֶהְרֶן וְחֹר עִמָּכֶם „*A hle: Áron a Chúr s vámi*” přímá řeč je zde uvozena částicí הִנֵּה (hle). Další přímá řeč pak následuje po slovese אָמַר (říkat) Ex 24,1.7.8.12.14.

Užití záporu ve větách³⁵ poukazuje na autoritativní Hospodinova rozhodnutí³⁶. Rozkaz je užitý ve větách Ex 24,1,12,14, Hospodin přikazuje, a tím dává patřičně najevo svoji vůli. 24,1 וְצֵלָה אֶל־יְהוָה אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעֵים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל „*Vystup k Hospodinu ty, Áron, Nadab a Abihu*”³⁷ a sedmdesát starších Izraele!“ 24,12 וְצֵלָה אֵלַי „*Vystup ke mě na horu a zůstaň tam!*“ 24,14 שְׁבוּ־לָנוּ „*Počkejte na nás zde!*“

Ex 24,12 וְהִמְצַנְתָּ „*A dám tobě desky kamenné a zákon*

³² Např. Ex 24,3 וַיָּבֹא „A přišel...”

³³ Ex 24,1.2.3.4.6.8.9.12.13.15.16.18.

³⁴ יהוה Ex 24,1.2.3.4.7.8.12.16.17; אֱלֹהֵי Ex 24,10.11.13.

³⁵ Ex 24,2.11 uvozené částicí לֹא.

³⁶ Hospodin jedná pouze s Mojžíšem, ostatní lid k sobě nepřipustí, ale ve verši 11 se lidu ukáže.

³⁷ Áron, bratr Mojžíše, jeho mluvčí, provázel ho zvláště při jednání s faraónem. Když měl zastupovat Mojžíše na Sinaji, jednal podle vůle lidu. Stal se prvním veleknězem. Nadab a Abihu, synové Áronovi, kteří byli pro Hospodina jako kněží.

a přikázání“ – a hodlám ti dát... je zde užit kohortativ. Zde následuje po imperativu kohortativ, vyjadřuje souvislost mezi dvěma aktéry – ty udělej, já udělám. U obou je vysloven záměr, jde o vyjádření instrukce Boha.³⁸

V kapitole 24 se nacházejí Yiqtol vyjadřují nejen přání, ale i prosté konstatování. Přání je vyjádřeno v Ex 24,2 וְגַם לֹא יִגְשׁוּ וְהָם „oni ať nepřistoupí“, *lid at' nevystoupí s ním*“. Přání vyjadřuje i jusiv v Ex 24,14 וַיִּגַּשׁ אֶל־הָהָר „at' předstoupí před ně“. 24,3 כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה „všechna slova ... uděláme“, je konstatování i v Ex 24,7 וְאֶל־אֶצְיָלִי 24,11 כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע „a všechno ... uděláme a poslechneme.“ 24,11 וְאֶל־אֶצְיָלִי יָדוּ konstatuje: „Na přední syny izraelské nevztáhl ruku svou.“

V našem textu najdeme ještě jednu větu vedlejší časovou ve verši 14 וְעַד אֲשֶׁר־14 בָּזָה „až vrátíme se“ a ve 24,14 věta w-x Qatal, וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר „A starším řekl“ vyjadřující následnou událost, která se nese v důsledku toho, kdo ji vyřkne.

Při jazykově syntaktické analýze jsme zjistili, že děj probíhá současně s narativem, proložený větami vztažnými (4x) a jmennými (4x). Stírá se rozkaz (4x), zápor (3x) i konstatování (3x).

V naší kapitole se zračí legislativní proces a vyprávění. Vyprávění se prolíná s právem. Právo vyjádřené záporem a rozkazem spojuje Hospodina s lidem Izraele, přičemž ustanovení může být pro Izraelity zároveň zkouškou a hrozbou.³⁹ Vysloveným souhlasem se smlouvou je zdůrazněno vyvolení Izraele Hospodinem, právo stanoví vztah mezi Bohem a izraelským národem.

Kapitola 24 je ohraničena přímou řečí, navazuje na 23,33, kdy Hospodin mluví k Mojžíšovi. Přímá řeč pokračuje i v kapitole 25,1, kdy opět Hospodin promlouvá k Mojžíšovi. Kapitola 24 má v sobě dvě části příběhu. Jednu (24,1–8), kdy dostává Mojžíš smlouvu od Hospodina pro lid, a druhou část příběhu (24,9–18), kdy Hospodin slibuje předat smlouvu a ke zjevení Boha. Obě části příběhu lze pojmout jako jeden celek, příběhy na sebe navazují.

³⁸ Srov. Prudký, M. Tázání po budoucím čase, s. 5–6.

³⁹ Ber, V. Vyprávění a právo v knize Exodus, s. 196.

4.2.1 SLOVNÍ DRUHY

Nejčastějším slovním druhem jsou podstatná jména (124x). Vlastní jména Hospodin יהוה (10x)⁴⁰, Bůh אֱלֹהִים⁴¹ (3x), Mojžíš מֹשֶׁה (14x)⁴², Izrael יִשְׂרָאֵל (7x)⁴³, Sínaj סִינַי (1x)⁴⁴, Áron אַהֲרֹן (2x)⁴⁵, Nadab נָדָב (2x)⁴⁶, Abihu אֲבִיהוּ (2x)⁴⁷, Chúr חוּר (1x)⁴⁸, Jozue יְהוֹשֻׁעַ (1x)⁴⁹.

Slovesa jsou zastoupena v Hitpaelu, Nifalu, Hifilu, Pielu, Qalu (59x), rozkaz (4x)⁵⁰, Piel imperfektum (3x)⁵¹, Hifil (3x)⁵², Nifal (1x)⁵³ a Hitpael (1x)⁵⁴.

Ve velkém počtu (34x) se vyskytují spojky⁵⁵. V největším počtu (12)⁵⁶ se objevuje spojka „a“ (וְ).

Číslovky jsou zde zastoupeny v počtu deseti⁵⁷. V menším počtu (7x) jsou zastoupena zájmena.⁵⁸ V malém počtu se vyskytují také přídavná jména (6x).⁵⁹ Příslovce je zde jen jedno⁶⁰. V textu najdeme i dvě citoslovce („hle“)⁶¹.

V textu je nejvíce podstatných jmen a sloves, jejichž užití odpovídá běžným stavbám vět. Převažují souvětí, která začínají waw וְ.

Při analýze slovních druhů a vět jsme nezjistili žádné zásadní podněty k dalšímu rozboru.

---

⁴⁰ Ex 24,1.2.3.4.7.8.12.16.17.

⁴¹ Ex 24,10.11.13.

⁴² Ex 24,1.2.3.4.6.8.9.12.13.15.16.18.

⁴³ Ex 24,1.4.5.9.10.11.17.

⁴⁴ Ex 24,16.

⁴⁵ Ex 24,1.9.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Ex 24,14.

⁴⁹ Ex 24,13.

⁵⁰ Ex 24,1.12.14.

⁵¹ Ex 24,3.15.16.

⁵² Ex 24,4.5.12.

⁵³ Ex 24,2.

⁵⁴ Ex 24,1.

⁵⁵ Ex 24,1.2.3.4.5.6.7.9.10.11.12.13.14.15.16.18.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Ex 24,4.9.16.18.

⁵⁸ Ex 24,1.2.8.12.14.

⁵⁹ Ex 24,2.8.9.14.

⁶⁰ Ex 24,12.

⁶¹ Ex 24,8.14.

4.3 BUDOVÁNÍ A ROZČLENĚNÍ TEXTU

Text lze rozdělit do několika struktur, záleží na úhlu pohledu. Můžeme text rozdělit z pohledu Mojžíšových výstupů na horu a z pohledu uzavření smlouvy.

Lze rozlišit tři Mojžíšovy výstupy na vrchol hory, kdy Bůh přikazuje Mojžíšovi vystoupit na horu:

24,9, poprvé je popsán výstup Mojžíše, Árona, Nadaba a Abihua a spatřují Boha Izraele
24,13, druhý výstup, kdy opět Hospodin přikazuje Mojžíšovi vystoupit na horu
24,18, třetí výstup Mojžíše na horu do středu oblaku

První výstup na horu 24,1–11

Ve 24,1 není popsán samotný výstup, je pouze specifikován zákaz vystoupit k Hospodinu, k Hospodinu je dovoleno přistoupit pouze Mojžíšovi 24,2
Mojžíš jde zpět a zprostředkovává uzavření smlouvy na Sinaji 24,3–8
Vystupuje Mojžíš, Áron, Nadab a Abihu 24,9
Zjevení Hospodina 24,10–11
Hostina 24,11

Druhý výstup na horu 24,12–18

Hospodinův příkaz vystoupit na horu 24,12
Mojžíš vystupuje na horu 24,13
Zanechává starších na zemi 24,14
Mojžíš pokračuje ve výstupu na horu 24,15
Popis Hospodinovy slávy 24,16–17

Třetí výstup na horu 24,18

Výstup na horu, do středu oblaku 24,18

Dominantou v této struktuře je sloveso „vystupovat“.⁶² Po prvním Mojžíšově výstupu zaznamenáme zjevení Hospodina Mojžíšovi, Áronovi, Abihuovi a sedmdesáti Starším Izraele. Při druhém výstupu nechává Mojžíš starší na zemi a při třetím výstupu Mojžíše zahaluje mrak.

Struktura z pohledu uzavření smlouvy:

Mojžíšův hovor s lidem:

Ohlášení a nařízení 24,3

Lid odpovídá 24,3

Sepsání slov 24,4

Mojžíšova oběť:

Postavení oltáře a kamenů 24,4

Přinesení pokojné oběti 24,5

Rituál krve 24,6

Čtení Knihy smlouvy 24,7

Rituál krve II. 24,8

Závěr – pokropení lidu krví 24,8

Zjevení 24,9–11

Hostina 24,11

Mojžíš jde na horu :

Hospodin slibuje Mojžíšovi desky se zákonem 24,12

Mojžíš vystupuje na horu 24,13–15

Popis Hospodinovy slávy 24,16–17

Mojžíš zůstává ve středu oblaku 24,18

Zde je představeno specifické uzavření smlouvy mezi Bohem a Izraelem. Smlouva byla lidu nejprve předložena a až poté byla sepsána Slova Hospodinova. Po sepsání následoval bohoslužebný rituál a uskutečnila se slavnostní hostina. Hospodin slibuje Mojžíšovi desky se zákonem, ale Mojžíš desky dostane až v Ex 31,18.

---

⁶² Ex 24,1.2.5.9.12.13.15.18.

5. SÉMANTICKÁ ANALÝZA

Sémantická analýza hledá význam a zaměření jednotlivých slov. Analyzuje smysl věty samotné i význam ve vztahu k jiným větám. Objasnění obsahu slov a výrazů použitých v textu nám pomůže lépe porozumět celému textu. Tato zjištění nám odhalí důležitá témata v textu i to, na co je kladen důraz.

5.1 VÝZNAM JEDNOTLIVÝCH SLOV

Zde se pokusím objasnit výrazy, se kterými by mohl mít čtenář textu potíže.

הַהָר הַסִּינַי HORA SINAJ

Na hoře Sinaj dal Hospodin lidu Zákon, uzavřel s nimi smlouvu. Bible uvádí, že hory Sinaj dosáhli Izraelité třetího měsíce po odchodu z Egypta (Ex 19,1). Vrchol hory byl vidět z tábořiště (Ex 19,16; 18,20), i když bylo těsně pod horou (Ex 19,2,12).⁶³

Na Sinaji uzavřel Hospodin a izraelský národ smlouvu (Ex 24,12). Kde se tato hora nachází je dodnes předmětem sporů.⁶⁴ Boží hora Sinaj je v Bibli též nazývaná jako Choréb *הַר חֹרֵב* (Ex 3,1).⁶⁵

כְּבוֹד יְהוָה HOSPODINOVA SLÁVA

Sláva Boží vyjadřuje vážnost a úctu lidí k Bohu. Nelze vidět Boha, ale ten se může projevit například přírodními úkazy (Ex 19,16).⁶⁶ Sláva Hospodina je jako oheň pohlcující (Ex 24,17) nebo jako zahalující oblak. Mrak je symbolem Boží spásné blízkosti.⁶⁷ Nelze s jistotou přesně určit jednoznačný význam výrazu Hospodinova sláva.⁶⁸ Hospodinova sláva má kořen *כ-ב-ד*, jenž se dá přeložit jako těžký nebo váha, závažnost, důležitost. Starý Zákon zná dva druhy slávy, Boží činy⁶⁹ a zjevení Boha⁷⁰

⁶³ Novotný, A. Biblický slovník, s. 884.

⁶⁴ Srov. Škrabal, P. Příruční slovník biblický, s. 516.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž, s. 894.

⁶⁷ Hrbata, J. Klíč ke Starému zákonu, s. 196.

⁶⁸ Hospodinova sláva je také jeden z obrazů vyjadřujících Boha. O Bohu se mluví v metaforách, podobenstvích či obrazech. Srov. Prudký, M. Nezobrazíš si Boha. Poznámky k významu a důsledkům biblického přikázání, s. 5. Dostupné na: <http://www.etf.cuni.cz/~prudky/pdf/01FsRyskova-Nezobrazis.pdf>.

⁶⁹ Gn 2,7; 38,7; Ex 9,6.

⁷⁰ Sd 13,22.

v pravém slova smyslu. Na hoře Sinaj se oslnivá Hospodinova sláva zjevila jako oheň na vrcholu hory (Ex 24,17).

הַשָּׁמַיִם וְכַעֲפֹרֶם הַסַּפִּיר לְבִנְתָּהּ הַסַּפִּיר *SAFÍROVÉ CIHLY A SAMO NEBE*

Pravděpodobně jde o kámen modré barvy, která symbolizuje nebe. Samo nebe, doslova *kost nebe*, znamená podstatu věci a lze ho přeložit jako ekvivalent slova *sám*.⁷¹

5.2 VÝZNAMOVÁ POLE A VZTAHY MEZI NIMI

V tomto rozboru se jedná o rozložení slov a výrazů do skupin podle významu. Všechna slova, která nesou svůj význam sama o sobě, se zařadí do skupin, termíny v jednom poli se navzájem definují. Po rozdělení do skupin práce odhalí témata, kterými se text zabývá.

Tabulka nejvýznamnějších sémantických polí⁷²

	24,1–2	24,3–4a	24,4b–8	24,9–11	24,12–14	24,15–18
Biblický termín označující Boha: Hospodin, Bůh יהוה, אלהים	2	3	3	2	2	2
Výrazy právní terminologie: Smlouva בְּרִית Zákony לְהוֹדֵס להתדות příkázání מִצְוָה, Slova דְּבָרִים, Právní ustanovení מִשְׁפָּטִים	0	4	4	0	3	0
Obřadní terminologie: Krev דָּם obřad שמות, זבח obřadovat זבח, oltář מִזְבֵּחַ	0	0	7	0	0	0
Terminologie	0	0	0	2	0	7

⁷¹ Tiño, J. Exodus, s. 632.

⁷² V tabulce představují řádky jednotlivá sémantická pole, sloupce pak oddíly struktury. Čísla v tabulce pak vyjadřují počet výskytů slov zařaditelných do sémantického pole.

teofanie: Oblak ענן, sláva כבוד, ohel אֹהֶל a vidlíní Boha: וַיֵּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי אֶת־וַיִּחַזּוּ, יִשְׂרָאֵל הָאֱלֹהִים						
Lid יִשְׂרָאֵל Izrael, בעַם Lid	0	2	3	1	0	1
Hora Sinaj: הַהָר סִינַי	0	0	1	0	2	5
Představitelé lidu: Áron אַהֲרֹן, Nadab אָבִיהוּ אָבִיחֻ, נָדָב Starší זְקֵנִים	1	0	0	1	2	0
Mojžíš מֹשֶׁה	2	2	2	2	2	4
Přítakání lidu : וַיֹּאמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע ,	0	1	2	0	0	0
Slovesa rozkazu: שָׁבוּ, הִיָּה, עֲלֶה	1	0	0	0	3	0
Slovesa pohybu: וַיַּעַל, יָצֵא, וַיָּשׁוּ, וַיָּבֹאוּ וַיָּבֵאוּ, וַיַּעַל, וַיָּקָמוּ	3	0	0	1	1	2

Velkou částí aktérů jsou jména; tvoří skupinu informující o izraelském národě. Nejčastěji se v textu objevují postavy Mojžíše a Hospodina a výrazy spojené s pohybem. Tato významová pole tvoří dohromady hlavní téma: Jde o vystupování Mojžíše na horu Sinaj za Hospodinem, který prostřednictvím Mojžíše uzavírá s lidem smlouvu. Základní témata jsou vyjádřena právní terminologií, obětní terminologií a theofanií.

Mojžíš se nám objevuje průběžně v celé kapitole, největší výskyt však můžeme zaznamenat ve verších 24,15–18 potvrzujících vyvolení Mojžíše jako prostředníka mezi Hospodinem a lidem. Mojžíš jako jediný mohl pobývat v blízkosti Hospodina.

Postava Hospodina se vyskytuje plynule v celé kapitole. Hospodin se rozhodl uskutečnit svůj záměr, ustanovil Mojžíše vůdcem Izraele.⁷³ Zákon (Smlouva), stejně tak bohoslužebné předpisy, dané skrze Mojžíše, pochází od Hospodina, aby přinesly požehnání Božím lidem. Celý národ Izrael se podřídil Boží smlouvě zprostředkované Mojžíšem.⁷⁴

⁷³ Ex 3,12.

⁷⁴ Srov. Deurloo, K. Exodus a exil, s. 55–58.

Společná Mojžíšovi a Hospodinovi je Smlouva; soustředí se mezi 24,7–12. Setkají se zde všechny ústřední výrazy: Mojžíš, Hospodin, Smlouva.

Na toto téma se napojují ostatní témata úryvku: oběť, rozkazy, přitakání, oblak, lid a představitelé lidu. Slouží k dokreslení celé scény.

I když se obětní terminologie vyskytuje v první polovině příběhu, právní terminologie je rozvržená jak do první, tak i do druhé části příběhu.

Sémantický inventář nám tedy ukázal, že hlavním tématem kapitoly je uzavření smlouvy na Sinaji mezi Hospodinem a lidem prostřednictvím Mojžíše.

5.3 SÉMANTICKÉ POLE PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

5.3.1 דְּבַרֵי יְהוָה *SLOVA HOSPODINOVA*

V kapitole 24 skrze *Slovo* Hospodin uzavírá s lidem smlouvu, *Slova Hospodinova* Ex 24,3 דְּבַר יְהוָה, 24,4 דְּבַרֵי יְהוָה, 24,7 דְּבַר יְהוָה mají autoritativní charakter: je zdůrazněno: „Slova Hospodinova se všemi právy...“. Pravděpodobně vyjadřují právní termíny. Příkázání, smlouva, mravní a náboženské výroky, předpisy a nařízení, toto vše může zjevovat Boží vůli.

Ve druhé části verše reaguje na *Slova Hospodinova* lid uposlechnutím. Ukazuje nám to autoritu Hospodina. Slova, která Bůh vyřkne, znamenají důležité regule pro život lidu. Ex 24,4 Mojžíš zapisuje *Slova Hospodinova*, zapisuje důležitá poučení pro lid a v Ex 24,7 je Mojžíš předčítá Izraelitům.⁷⁵

5.3.2 מִשְׁפָּטִים *PRÁVNÍ USTANOVENÍ*

Je synonymem slov *zákona, ustanovení, rozsudek, výnos, nařízení*. V Ex 24,3 Mojžíš vypravuje „Hospodinova slova se všemi právy.“

5.3.3 בְּרִית *SMLOUVA*

Termín, který se mimo jiné⁷⁶ nachází i v Ex 24,7.8 בְּרִית se týká *smlouvy*, dohody mezi dvěma stranami.⁷⁷ V Ex 24 je popsán proces uzavření smlouvy. Hospodin předkládá smlouvu, kterou stvrzuje souhlasem lid (Ex 24,3). Mojžíš je tím, kdo smlouvu sepisuje (Ex 24,4) a předčítá (Ex 24,7). Smlouva je zpečetěna nejen přísahou lidu (Ex 24,3.7),

⁷⁵ Srov. Jr 36,6.8.11, který poukazuje též na autoritu Hospodinových slov.

⁷⁶ Gn 6,18; 17,10; 2 Pa 6,11.

⁷⁷ Douglas, J. D. Nový Biblický slovník, s. 941.

ale i obětí (Ex 24,5) a hostinou (Ex 24,11). Každá strana, každý jednotlivec má k druhé určité závazky. Hospodin se zavazuje svůj lid chránit (Ex 14,30) a lid slibuje poslušnost (Ex 24,3.7). Při nedodržení následuje trest.⁷⁸

5.3.4 לַחֵת הַאֲבֹן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה KAMENNÉ DESKY A ZÁKON A PŘIKÁZÁNÍ

Na deskách byly sepsány body smlouvy, kamenné desky byly určeny k poučení lidí Ex 24,12. Desky byly považovány za „silný dokument“, na kterém byla sepsána smlouva.⁷⁹ Hebrejský výraz *zákon* תּוֹרָה je odvozen od kořene ה-ר-י slova vyučovat, ukazovat.⁸⁰ Hospodin slibuje dát kamenné desky Mojžíšovi, ale fyzicky je dostane až v Ex 31,18.

5.4 SÉMANTICKÉ POLE OBĚTNÍ TERMINOLOGIE

5.4.1 דָּם KREV

Výraz krev se může v Bibli objevit jak ve spojitosti se životem, tak i se smrtí. Obřad spojený s krví může znázorňovat odevzdání života Hospodinu.⁸¹ Krev je život, znamená odevzdání se Bohu, vylití krve znamená smrt (Dt 27,25; Gn 4,8,11). „V krvi je život těla. (Lv 17,11).“ Krev měla velkou váhu ve starozákonních obětech, zpečetřovala uzavření smlouvy mezi Hospodínem a člověkem, sloužila jak k usmíření hříchů, tak pro posvěcení oltářů a kněží (Ex 29,15-26).⁸² Výraz *krev smlouvy* דָּם-הַבְּרִית představuje svazek mezi Bohem a lidem Izraele. Polovina krve obětních zvířat je vylita na oltář, polovina na lid Ex 24,8. Porušením smlouvy je postoj odporu proti životu, který zaštilil Hospodin.⁸³ 24,8 הִנֵּה דָם-הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה „Hle, krev smlouvy, kterou uzavřel Hospodin s Vámi na základě těchto všech slov.“ Mojžíš pokropil krví lid při uzavření smlouvy na Sinaji. Stvrdil jí tedy platnost smlouvy. Pokud jsou dvě strany vázané krví, vstupují do pokrevního svazku, stejně jako Bůh a Izrael v této kapitole.⁸⁴

⁷⁸ Srov. Ez 23,38–48.

⁷⁹ Tiño, J. Exodus, s. 632.

⁸⁰ Starozákonní překladatelská komise při synodní radě Českobratrské církve evangelické. Nový překlad Písma svatého. Exodus–Leviticus, s. 155.

⁸¹ Douglas, J. D. Nový Biblický slovník, s. 524–5.

⁸² Hrbata, J. Klíč ke Starému zákonu, s. 190.

⁸³ Allmen, J. J. Biblický slovník, s. 122.

⁸⁴ Tiño, J. Exodus, s. 629.

Kropení krví byl častý úkon a měl smířčí význam.⁸⁵ Postříkání krví smlouvu očišťovalo a jedení pokrmu uskutečňovalo.⁸⁶

5.4.2 עֹלָה, זֶבַח שְׁלָמִים, OBĚŤ

Izrael tvořil jedno společenství patřící Bohu (Ex 19,5). Díky oběti si Izraelité Boha předcházeli. Izraelité s Hospodinem díky oběti zůstávali v kontaktu.⁸⁷ Jakákoliv porážka dobytčete byla obětí. V kapitole 24 se Bůh k oběti hlásí, předložil Izraeli svou smlouvu (Ex 24,12) a vyžaduje poslušnost (Ex 24,3.7). Obětními nařízeními se musel řídit celý národ i jednotlivci.

Oběti nejprve roztrídíme na oběti, ze kterých obětník nic neměl, a oběti, z kterých se část oddělila Bohu a zbytek posloužil obětujícím. Druhý druh obětí nevyžadoval kněze.⁸⁸ Nejprve se dobytče porazilo, následovala *obětní hostina* מִשְׁתֵּה. Oběti se přinášely kdykoliv a při různých příležitostech (Ex 29,39; 2Kr 16,15; 2Pa 2,3).

Hody *oběti pokojné* זֶבַח שְׁלָמִים (Joz 22,27; Ex 24,5) měly utužit kontakt s Bohem.⁸⁹ Získat Boha si chtěli i *darovnou obětí*. Jednou z nich byla *zápalná oběť* (Gn 8,20), její popis najdeme v Lv 1. Nejstarší podobou darovné oběti byl *obětní dar* מִנְחָה (Gn 4,3), později sestávala z darů rostlinných⁹⁰ (obilí). Při *celopalu* כָּלִיל (Lv 6,15) se celá oběť spálila, ale jak se liší od *ohnivé oběti* מִשְׁחָה, nevíme (Lv 1,9.13). *Zápal* se stal *ustavičnou obětí* תָּמִיד (Ex 30,8).⁹¹ Oběti za *hřích* חַטָּאת a *vinu* עֲשָׂוֹת měly usmiřovat Boha byly určeny ke zvláštním účelům (Ez 40,39).

Ve 24,5 najdeme זֶבַח שְׁלָמִים *pokojné oběti* a עֹלָה *zápalnou oběť*. Toto je jeden z typů obětí pro smluvní vztah, zde v našem textu zpečetuje Smlouvu uzavřenou na Sinaji.⁹² Obřad oběti se pravděpodobně konal jako společenský akt.⁹³

5.4.3 מִזְבֵּחַ OLTÁŘ A מְצִבֵּה עֲשָׂוֹת דְּבָנִים DVANÁCT SLOUPŮ

Oltář byl vyvýšené místo, obvykle kamenné (Ex 20,25), kde se obětovalo Bohu. Oltář měl různé rozměry pro různé druhy obětí (2Pa 4,1; Ex 27,1; Ex 30,1–2;), býval

⁸⁵ Bič, M. Ze světa Starého zákona II, s. 400.

⁸⁶ Douglas, J. D. Nový Biblický slovník, s. 534–5.

⁸⁷ Bič, M. Ze světa Starého zákona II, s. 394.

⁸⁸ Tamtéž s. 394–5.

⁸⁹ Tamtéž s. 395.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž s. 396.

⁹² Douglas, J. D. Nový Biblický slovník, s. 678.

⁹³ Tamtéž s. 680.

postaven na místech zjevení Boha.⁹⁴ V kapitole 24 není oltář popsán. Mojžíš ho postavil spolu s dvanácti kameny (Ex 24,4). Vedle oltářů se dozvíme i o stavbě sloupů pro obětování (Ex 24,4; Dt 12,3). V Ex 24,4 se dozvíme o dvanácti sloupech jako o dvanácti kmenech Izraele. Dvanáct izraelských kmenů vzešlo z Jákoba, syna Izáka a vnuka Abraháma.⁹⁵ Jsou považováni za praotce Izraelského národa.

5.5 RITUÁL SMLOUVY A PROVEDENÍ

Významové pole nám ukázalo hlavní téma Ex 24. Rituál smlouvy je jádrem kapitoly 24. Rituál je obřad založený na pravidlech. Mojžíš ohlašuje slova Hospodinova a nařízení 24,3; poté lid odpovídá 24,3 a Mojžíš slova sepisuje 24,4. Mojžíš staví oltář oběti 24,4 a přináší oběť 24,5. Následuje rituál krve 24,6; čtení z Knihy smlouvy 24,7 a rituál krve pokračuje 24,8. Rituál je umístěný před teofaniemi 24,9–11.⁹⁶

Podle popisu byla smlouva nejprve lidu předložena ke schválení Ex 24,3, až poté byla schválena a sepsána Ex 24,4. Bůh byl tak vysokou autoritou, která sama o sobě garantovala dodržení smlouvy.⁹⁷ Po sepsání smlouvy následoval rituál oběti Bohu. Obětování zvířat je dar Bohu, přenesení do jeho vlastnictví proto, aby se Bohu zalíbila strana, která zvíře obětuje.⁹⁸ Izrael se slibem věrnosti zavázal poslouchat Hospodina. Vytvořili společenství, které má dvě zavazující se strany. Předmětem je smlouva, kterou se zavázaly obě strany dodržovat. Porušení každé smlouvy má své důsledky. Zde izraelský lid riskuje porušením smlouvy, že přijde o Boží ochranu.

Ex 24 viditelně navazuje na Ex 19, událostí uzavření smlouvy mezi Hospodinem a izraelským lidem prostřednictvím Mojžíše. Rozdíl je v tom, že v kapitole 19 je příjemcem pouze Mojžíš, ale v kapitole 24 navíc Áron, Nadab, Abihu a sedmdesát starších Izraele.⁹⁹

Text mezi kapitolami 19 a 24 obsahuje oddíly od 19,1–24,18 přikázání pro správnou bohoslužbu,¹⁰⁰ desatero Ex 20,1–21, kultovní nařízení Ex 20,22–26, Kodex smlouvy Ex

---

⁹⁴ Novotný, A. Biblický slovník, s. 547–8.

⁹⁵ Rúben, Šimeon, Lévi, Juda, Dan, Neftalí, Gád, Ašer, Isachar, Zabulon, Josef, Benjamín.

⁹⁶ Tiňo, J. Exodus, s. 637–8.

⁹⁷ Bůh je nejvyšší bytostí, je příčinou všeho, co existuje, s tím jsou spojeny jeho atributy (všemohoucnost, vševědoucnost, moudrost, spravedlnost, dobrota).

⁹⁸ Škrabal. P. Příruční slovník biblický, s. 354.

⁹⁹ Jak jsem již zmínila v kapitole 4.2. str. 14 navíc ještě Eleazar a Ítamar. Srov. Starozákonní překladatelská komise při synodní radě Českobratrské církve evangelické. Nový překlad Písma svatého. Exodus–Leviticus, s. 153.

21,1–22,16, nařízení a povzbuzení Ex 22,17–23,19, Hospodinovu ochranu a výstrahy Ex 23,20–33.

Kapitoly 19–23,33, předcházející Ex 24, mají osvětlit důležitost vztahu mezi Hospodinem a Izraelem, dodržování Hospodinova nařízení. V kapitole 24 dochází k přijetí Hospodinova zákona. Slova Hospodinova zapsaná Mojžíšem a čtená z Knihy Smlouvy, jsou přijata lidmi při bohoslužebném shromáždění.¹⁰¹

5.6 TEOFANIE, CO ZNAMENÁ VIDĚT HOSPODINA

V Bibli se dozvíme, že se dá Bůh lidem poznat a přitom není vidět. Například příběh hořícího keře Ex 3,14 se tam jde Mojžíš podívat, skloní hlavu a naslouchá. Vizuální pojetí se mění na slyšení.

Zjevování Boha se mohlo dít různě, vidění vnějšími smysly nějakého utvořeného obrazu, nadpřirozeně utvořeným obrazem, působením na rozum nebo jen v obraznosti.¹⁰² „A spatřili Boha Izraele.“ Ex 24,10, zde je užitý výraz רָאָה „vidění tělesným zrakem.“¹⁰³ V Ex 24,11 רָאָה lze přeložit výraz „...hleděli na Boha.“ prorockým viděním.¹⁰⁴ Výrazy zde jsou synonymní. LXX překládá „hleděli“ (na Boha) רָאָה výrazem ὤφθησαν, „ukázali se“ (na Božím místě).¹⁰⁵ Nedbá tedy aspekt vidění Boha a akceptuje texty Starého zákona, které nám říkají, že Boha vidět nelze.¹⁰⁶

V kapitole Ex 24 smí vidět Hospodina 74 mužů¹⁰⁷. Mojžíš, vůdce národa, Áron, Nádab a Abihu a 70 starších. V desátém verši „...spatřili Boha Izraele...“ Hospodin dovolil, aby na něj pohlédli, spatřili něco krásného, něco z jeho slávy. „...Pod jeho nohama bylo jakoby dílo safírové cihly a samo nebe s jasností.“¹⁰⁸ I přesto, že nesměl být Hospodin viděn, v kapitole 24 se zjevil, nechal se vidět.

---

¹⁰⁰ Tiño, J. Exodus, s. 50.

¹⁰¹ Ber, V. Vyprávění a právo v knize Exodus, s. 122.

¹⁰² Škrabal. P. Příruční slovník biblický, s. 703.

¹⁰³ Starozákonní překladatelská komise při synodní radě Českobratrské církve evangelické. Nový překlad Písma svatého. Exodus-Leviticus, s. 153.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Srov. s. 14, 3.3. Zhodnocení textově-kritického aparátu.

¹⁰⁶ Ex 33,20.

¹⁰⁷ Ex 24,9.

¹⁰⁸ Ex 24,10.

6. NARATIVNÍ ANALÝZA

Narativní analýza se používá u vyprávěných textů, jak zkoumá text, tak vztahy vypravěče a posluchače. Zahrnuje příběh i způsob vyprávění. Při výkladu dnešních textů můžeme porovnat autorova další díla, autora většinou známe. U biblických textů autora neznáme, doba, ve které žil je nám vzdálená jak časově, tak i zvyky.

6.1 MOTIVY A ZÁPLETKA

Postavy Mojžíše a Hospodina určují děj příběhu. Důvod, proč se setkávají, je smlouva, kterou má Mojžíš přinést od Hospodina lidu. V příběhu kapitoly 24 chybí napětí, které by naznačovalo zápletku. Je to vyprávění po sobě jdoucích událostí.

6.2 POSTAVY

מֹשֶׁה MOJŽÍŠ

Hlavní postava 24 kapitoly je Mojžíš, ústřední postava a prostředník mezi Hospodinem a lidem. Mojžíš jako jediný smí předstoupit před Hospodina a zprostředkovává uzavření smlouvy mezi Hospodinem a lidmi, zapisuje Slova Hospodinova a přináší mu oběť.

Na počátku knihy Exodus se nachází synové Izraele v egyptském zajetí. Jsou zotročováni. Toto vyprávění je přerušeno narozením Mojžíše, doprovázeného zvláštními událostmi. Matka ho pustila po vodě v košíku vymazaném smolou. V Nilu jej našla faraónova dcera, která ho nechala odkojit jeho vlastní matkou a vychovala ho jako syna faraónovy dcery. Když Mojžíš dospěl, viděl, jak strážce usmrtil hebrejského otroka. Mojžíš strážce zabil a musel prchnout, protože nad ním faraón vyhlásil trest smrti. Mojžíš se oženil s dcerou midjánského vůdce Jitra.

Mojžíš je tím, komu Hospodin oznamuje své Jméno (Ex 3,14). Na scénu se vynořuje Hospodin, aby ochránil izraelský národ. Právě to, že se popisuje narození Mojžíše a jeho skutky v rané dospělosti, dává tušit, že tato postava bude něčím významná.

Mojžíš z pověření Hospodina vyvede vyvolený národ z Egypta. Přestože faraon propouští izraelský národ, dostanou se Izraelci do kleští mezi mořem a faraonovým vojskem. Zde přichází Hospodinův zásah a Izraelcům pomáhá na druhý břeh, přičemž

se faraonovo vojsko ocitne ve slané vodě. Putování izraelského národa je v patnácté kapitole oslaveno vítěznou písní a lid se vydává na cestu do zaslíbené země.

Nadchází putování pouští a těžkosti, které národ doprovázejí. Když se utábořili synové Izraele naproti hoře Sinaj, zavolal na Mojžíše Hospodin. Bůh dává Mojžíšovi Desatero a Knihu smlouvy. V kapitole 24 pobývá Mojžíš na Boží hoře a jako prostředník uzavírá smlouvu mezi Bohem a lidem. Později Mojžíš umírá na břehu Jordánu a do země zaslíbené přivádí vyvolený lid již Jozue.

יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ *BŮH, HOSPODIN*

S postavou Hospodina se v knize Exodus setkáme v 3,4, kdy poprvé promluví Hospodin k Mojžíšovi. Hospodin pomáhá vysvobodit vyvolený národ Izrael z egyptského otroctví skrze Mojžíše, který jedná s faraonem o propuštění izraelského národa. Překonávají za pomoci Hospodina deset egyptských ran, vybíjení prvorozených, Hospodin opět ochraňuje Izrael, radí, aby si namazali veřeje beránkovou krví. Hospodin určuje Izraelitům cestu, kterou mají vyjít z Egypta. Přichází další pomoc od Hospodina při přechodu přes moře. Hospodin provází Izrael při putování pouští, dává jim pokrm, vodu, Desatero, smlouvu, instrukce ke stavbě svatyně, kde by se mohli setkávat.

V kapitole 24 Hospodin předkládá lidu smlouvu prostřednictvím Mojžíše. Ten ji Izraelitům předčítá a oni ji přijímají. Hospodin se zde zjeví Mojžíšovi, Áronovi, Nadabovi a Abihuovi a sedmdesáti starším Izraele.

זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל *STARŠÍ IZRAELE*

Jednalo se o představitele rodin vyššího věku, kteří díky svým životním zkušenostem a moudrosti mohli pomoci v boji proti egyptskému područí. V té době bylo zvykem, že měli starci význačnější postavení.

Zde role starších Izraele není nijak aktivní, nejednají s Hospodinem. Objevují se jako průvodci Mojžíše Ex 24,1. Ve 24,9 stoupají izraelští Starší s Mojžíšem opět vzhůru. Spoluúčast starších Izraele a Mojžíše také najdeme v Ex 17,5, kdy Hospodin nařizuje Mojžíšovi, aby si je vzal s sebou, udeřil do skály na Chorébu, ze které poteče voda, a lid bude mít co pít. V Nu 11,16 a 11,24 shromažďuje Mojžíš starší Izraele při

Stanu setkávání. Starší Izraele byli lidé s uznávanou autoritou, dokládá to plnovous וְקַוֵּי . Byli vybíráni z lidu jako průvodci a pomocníci Mojžíše.¹⁰⁹

אָרֹן נָדָב אֲבִיהוּ אֲרֹן, נָדָב אֲבִיהוּ *ÁRON, NADAB A ABIHU*

Áron je jméno Mojžíšova bratra. Levita Áron přísluší k izraelskému národu, pochází z potomstva syna Jákobova jménem Lévi. Ačkoliv je za zákonodárce považován Mojžíš, který v Ex 24,6 plní kněžskou úlohu, odvozuje se zpravidla kněžství od Árona.¹¹⁰ Nadab byl starší syn Áronův. Se svým bratrem Abihu byli ustanoveni jako kněží Ex 28,1. Oba stihla smrt za to, že užili cizího ohně ve stánku při pálení kadidla (Lv 10,1–7; Nu 26,61).

יְהוֹשֻׁעַ *JOZUE*

Je to vůdce izraelského lidu, Mojžíšův nástupce. Do země zaslíbené přivádí izraelský lid na příkaz Hospodina.¹¹¹

חִיר *CHÚR*

Chúr podporoval Mojžíše¹¹², pocházel z pokolení Judova.¹¹³

6.3 VZTAHY AKTÉRŮ

V příběhu vystupuje Hospodin, Mojžíš, Starší Izraele, Áron, Nadab, Abihu, Jozue, Chúr a lid.

Hospodin je tím, kdo dává smlouvu, určuje pravidla. Mojžíš je poslem Hospodinových zpráv. Spolu s Mojžíšem jedíni, kdo smí uvidět Boha, jsou Áron, Nadab, Abihu a starší Izraele.¹¹⁴ Jozue vystupuje jako Mojžíšův služebník. Chúr je zmíněn až ve verši 14. Lid očekává Hospodinovu smlouvu, slibuje mu poslušnost.

Je zde vidět hierarchické uspořádání. K Hospodinu smí jen Mojžíš. Je tím vyvoleným, který přináší očekávanou smlouvu. Áron, Nadab, Abihu a Starší Izraele jsou těmi, kteří smějí vidět Hospodina. Nakonec Jozue, Chúr a lid, který očekává

¹⁰⁹ Srov. Novotný, A. Biblický slovník, s. 987.

¹¹⁰ Ber, V. Vyprávění a právo v knize Exodus, s. 72.

¹¹¹ Dt 33,9.

¹¹² Ex 17,12.

¹¹³ Ex 31,2.

¹¹⁴ Ex 24,10.

smlouvu s Hospodinem, jsou ti, kteří chtějí navázat přátelství s Bohem, slibují ho poslouchat.

Hospodin

↓

Mojžíš

↓

Áron, Nadab, Abihu a Starší Izraele

↓

Jozue, Chúr a lid

Zkusíme si komunikaci znázornit pomocí modelu.¹¹⁵

Bůh promlouvá k Mojžíšovi. Ten přináší smlouvu lidu, který slibuje poslušnost Hospodinu. Oporou jsou Mojžíšovi jeho průvodci.

Bůh → jediné postavení → Mojžíše

Lid ← slibuje poslušnost ← Áron, Nadab, Abihu

6.4 PROSTOR

Příběh se odehrává v místě, kde se nachází hora Sinaj. Už samotné jméno „Boží hory“ je problematické. Nejenže se většina badatelů neshoduje v určení, kde se Boží hora nachází, ale v Ex 3,1 je zmíněna nejen „Boží hora“, ale i „Choréb.“ V Ex 19 se střídá „hora“ a název „Sinaj.“ Může tedy jít o dva názvy pro jedno místo.¹¹⁶ Jozue, Chúr a lid zůstávají pod horou Sinaj, Áron, Nadab, Abihu a starší Izraele už smí vystoupit k Hospodinu, ale smí se jen z dálky poklonit.¹¹⁷ Mojžíš je tím, kdo se pohybuje zdola nahoru a opačně, což značí jeho výstupy.¹¹⁸ Důvodem Mojžíšových výstupů je

---

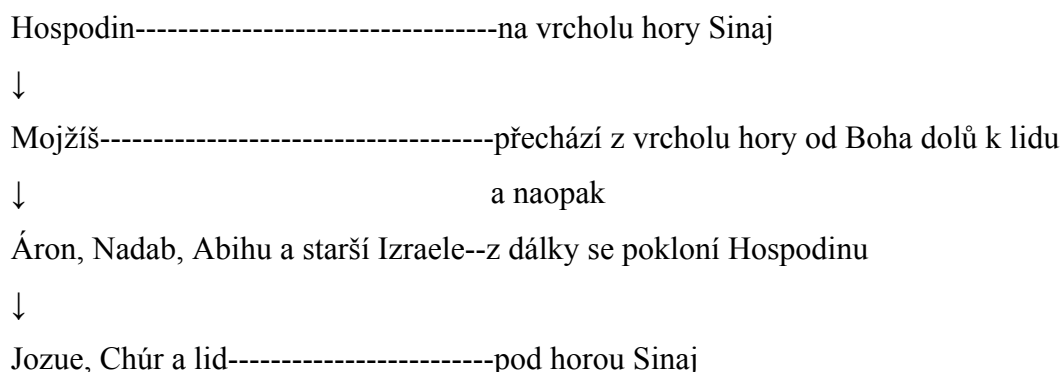
¹¹⁵ Egger, W. Methoden-lehre zum Neuen Testament, s. 125.

¹¹⁶ Rendtorff, R. Hebrejská bible a dějiny, s. 37.

¹¹⁷ Ex 24,1.

¹¹⁸ Ex 24,2.3.9.13.15.18.

zprostředkovat předání „Hospodinova zákona“ lidu.¹¹⁹ Na vrcholu hory Sinaj přebývá Hospodin.¹²⁰

Struktura schématu prostoru koresponduje se strukturou postav, můžeme porovnat s předchozí kapitolou 7.3 vztahy aktérů.

6.5 ČAS

Vyprávění má přímý časový sled. Zlom v ději lze rozlišit díky časovému aspektu, měnícím se postavám nebo změně místa.

V časovém úseku mezi 24,1 a 24,3, není vyjádřeno, jak dlouhou dobu pobýval Mojžíš na hoře Sinaji, než sestoupil zpět k lidu. Mojžíš zapsal všechna slova Hospodinova, ráno pak postavil oltář. Časovým úsekem je zde vyjádřen pouze jeden den. Než promluví Hospodin k Mojžíšovi, uplyne zase jen jeden den. Mojžíš vystupuje opět k Hospodinu, kde přebývá šest dní. Po tuto dobu je hora Sinaj zahalena mrakem 24,16. Sedmého dne zavolal Hospodin Mojžíše. Číslovka sedm je ve Starém zákoně symbolem úplnosti. Objevuje se již v knize Genesis, kde se vypravuje o stvoření světa Hospodinem v šesti dnech a sedmém dnu odpočinku. Sobota jako sedmý den je den posvátný a posvěcený. Dále sedm dnů nekvašených chlebů Ex 12,15; sedm dnů svátků stánků Lv 23,34; sedm týdnů mezi velikonoce a letnicemi Lv 23,15; sedm dnů trvalo svěcení Arona a jeho synů na kněze Ex 29,35; stejně i svěcení oltáře Ex 29,37. Svícen ve svatostánku měl sedm ramen 35,27. Sedm dní trval půst 1S 31,13.

---

¹¹⁹ Ex 24,3.

¹²⁰ Tamtéž.

Nevíme, kolik času uběhlo od chvíle, kdy Mojžíš vystoupil ze středu oblaku a kdy do něj opět vešel. Když vešel Mojžíš na horu potřetí (24,18), přebýval zde čtyřicet dní. Čtyřicet dní pobýval Ježíš Kristus na poušti Mk 1,12. Perioda vymezuje zkoušku. Po čtyřiceti dnech je doba zralá k uskutečnění. Číslovku čtyřicet najdeme ve Starém zákoně v Jon 3,4, kdy „...ještě čtyřicet dní a Ninive bude vyvráceno.“ Opět je zde ukázka velké zkoušky, kdy je určená lhůta, a pokud bude ve městě Ninive přetrvávat zlo, město bude zničeno.

V Ex 24,1 slyší Mojžíš příkaz vystoupit k Hospodinu. Ex 24,2 specifikuje, kdo smí přistoupit k Hospodinu. V Ex 24,3 se již ocitáme mezi jinými osobami. Mojžíš již nemluví s Hospodinem, ale je mezi lidem (24,3–4a). Další ohraničení úseku můžeme pozorovat při rozednění, kdy časně ráno Mojžíš začíná připravovat oběť (24,4b–5). Proces s nakládání krví při obřadu oběti nám ohraničuje další úsek (24,6–8). Výstup k Hospodinu vrcholí teofanií a uctěním Hospodina společným obřadem jídla (24,9–11). Další část se mění rozhovorem aktérů Mojžíše a Hospodina (24,12–14). Mojžíš opět vystupuje na horu (24,15–18) a zůstává zahalen oblakem.

Můžeme pozorovat jakousi vlnovku výstupů a sestupů Mojžíše buď k Hospodinu nebo k lidu.¹²¹ Mezi výstupy pozorujeme důležité části příběhu. Nejprve je to souhlas lidu a zápis Hospodinových slov Mojžíšem. Následuje vykonání obětního obřadu, včetně obřadu s krví. Mojžíš předčítá lidu z knihy a zpečetuje smlouvu krví. Následuje teofanie a na konec pobyt Mojžíše na hoře zahalené v oblak. Mojžíš se celkem rovnoměrně pohybuje mezi lidem a Hospodinem. Na závěr tráví Mojžíš s Hospodinem více času, čtyřicet dní.

Text kapitoly 24 začíná přímou řečí, odděluje se tím od předchozího oddílu.¹²² Sled událostí probíhá v takovém postupu, v jakém události následovaly za sebou. Rozmezí mezi událostmi se časově liší, časový úsek v první třetině kapitoly se zkracuje na den, v závěru kapitoly je to již čtyřicet dní. Jsou zde dvě místa děje: pod horou a na hoře Sinaj.

Forma textu 24. kapitoly je vyprávěním z pohledu Mojžíšova. Mojžíš má rozhodující význam, veškerá tradice Sinajské perikopy Ex 19,1–Nu 10,10, je spojena s jeho jménem. Nejvíce zabírají sbírky zákonů a kultovních předpisů odlišného druhu

---

¹²¹ Ex 24,1 dostává Mojžíš rozkaz vystoupit, 24,3–8 zůstává Mojžíš s lidem. 24,9 vystupuje, další sestup není specifikován, 24,12 dostává Mojžíš od Hospodina rozkaz vystoupit a to činí v Ex 24,13, nabádá Starší Izraele, aby na něj počkali na tom místě a vystupuje Ex 24,15.

¹²² Ex 23,33.

spojeného do jednoho rámce pod horou Sinaj.¹²³ Jde pravděpodobně o spojení více tradic, které by mohly být předmětem dalšího bádání a srovnávání. Metoda dějin forem by však byla nad rámec mé práce.

7. PRAGMATICKÁ ANALÝZA

Pragmatická analýza se zaměřuje na společenský rozměr jednání a komunikace, směřuje i k vzájemnému působení dvou činitelů. Jde o to, co chce autor čtenáři sdělit, aby čtenář autora pochopil správně, a jak čtenář reaguje.

W. Egger říká: „Ten, kdo čte nebo píše, se může zaměřit různě. Chce něco vyjádřit a ostatní mohou sdílet tyto pocity.“ Pragmatická analýza je založena na pozorování, projevy, texty by neměly být považovány pouze z hlediska obsahu, ale také z hlediska účelu.¹²⁴ „Pragmatická analýza rozlišuje mezi obsahem prohlášení (propozicí), používáním (funkcí) a účinkem textu.¹²⁵

Kniha Exodus je vyprávěním, v němž je obsaženo právo. Rozlišit hranici mezi vyprávěním a právem není vůbec jednoduché.¹²⁶ Kapitola 24 je bez zápletky, je to sled událostí jdoucích po sobě. Na tento fakt jsem již upozornila v 7.1 (motivy a zápletky). Text je psán pro izraelský národ, aby dodržoval zákon. Zákon je přijat díky slibům lidí¹²⁷ a potvrzen bohoslužebnou událostí.¹²⁸ Uzavření smlouvy umožňuje být Mojžíšovi, Áronovi, Nadabovi, Abihuovi a sedmdesáti starším Izraele na hoře v Boží blízkosti.¹²⁹ Text nám dává interpretační rámec pro zákoník, propojuje zde zákon se smlouvou, kterou se má lid řídit i přesto, že není v textu objasněn obsah zákoníku.

---

¹²³ Srov. Rendtorff, R. Hebrejská bible a dějiny, s. 185.

¹²⁴ Egger, W. Methoden-lehre zum Neuen Testament, s. 136.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Ber, V. Vyprávění a právo v knize Exodus, s. 1.

¹²⁷ Ex 24,3-7.

¹²⁸ Ex 24,4-8.

¹²⁹ Ex 24,10.

8. ČTENÍ V RÁMCI DIACHRONNÍM

Synchronní metody se zabývají smyslem textu v jeho konečné podobě, přičemž tyto struktury jsou v textu přítomny. Diachronní metody analyzují vznik a vývoj textu k jeho konečné podobě.¹³⁰

Starý zákon se šířil nejprve pomocí ústní tradice, později díky písemnému sdělení, sběru materiálů až po konečnou redakci. Vznikal velmi dlouho a podílel se na něm velký počet autorů. Konečnou podobu datujeme do doby 5. století.¹³¹

Když se hovoří o dělení Pentateuchu, obvykle se vychází z Wellhausenova rozdělení (1844–1918) :

- „Jahvista“ (J), napsal první dějiny, působil v 10/9.st, označuje Boha JHVH (יהוה).
- „Elohista“ (E), působil v 8.st., Boha označuje Elohim (אלהים).
- „Deuteronomista“ (D)
- Autor „Kněžského kodexu“ (P), působil v 6/5st.

Ex 24 není dílem jediného spisovatele. Nacházíme zde jahvistický pramen¹³² (J), elohistickou tradici¹³³ (E), které byly sice ponechány vedle sebe, přece prošly vlivem kněžského pramene¹³⁴ (P).¹³⁵

24,1–2: Mojžíš, Áron, Nadab a Abihu mají vystoupit na horu

24,3–8: Uzavření smlouvy na Sinaji, je postaven oltář, dvanáct kamenů a Mojžíš ztvrzuje smlouvu rituálem krve

24,9–11: Mojžíš, Áron, Nadab a Abihu vystupují a jedí a pijí před tváří Hospodina

24,12–15a: Mojžíš vystupuje na horu pro kamenné desky. Starší a Áron zůstávají dole.

24,15b–18a: Teofanie, mrak zahalil horu

---

¹³⁰ Egger, W. Methoden-lehre zum Neuen Testament, s. 159.

¹³¹ Srov. Mackerle, A. Než budete číst Bibli podruhé, s. 49.

¹³² Ex 24,1.9–11.

¹³³ Ex 24,12–15a.

¹³⁴ Ex 24,15b–18.

¹³⁵ Scharbert, J. Exodus. Die Neue Echter Bibel, s. 99–101.

24,18b: Mojžíš zůstává na hoře čtyřicet dní

Přidáním i vypuštěním veršů se nezpůsobí žádné větší napětí v textu. Vypuštěním veršů 3–8 navazují výstupy Mojžíše na horu. V Ex 24,1–2 dostává Mojžíš příkaz vystoupit k Hospodinu, v Ex 24,9 skutečně vystoupí, přestože smí předstoupit před Hospodina sám, jdou s ním Áron, Nadab a Abihu a starší Izraele. V Ex 24,11 je čtenáři vysvětleno, že Hospodin na ně nevztáhl ruku. Hospodin slibuje Mojžíšovi desky se zákonem (Ex 24,12), Mojžíš opět vystupuje na horu (Ex 24,13), vypustíme 24,15b–18a, 24,18b,c navazuje na 24,15a Mojžíš zůstává na hoře po čtyřicet dní Ex 24,18bc.

Dle Scharberta je pravděpodobné, že na výstupy Mojžíše ve 24,12–15a a 18bc navazuje 32,1.¹³⁶ Text kapitoly se může skládat ze dvou částí, každá část má své vyprávění, z nichž je jedno vsunuté do druhého.

9. HISTORICKÉ POZADÍ

Otázka historicity události na Sinaji je otázkou, na kterou existuje více názorů¹³⁷, souhrnný přehled můžeme najít u Devera.¹³⁸ Za časový rámec exodu považuje Dever 13. století př. n. l. Zlom může nastat v přechodu „kanaánské“ kultury v izraelskou, cca 1250–1150 př. n. l. Za osobnost té doby Dever považuje faraóna Ramsese II. z 19. dynastie (1290–1224 př. n. l.). Počátek izraelských nesnází začíná v Ex 1,8 příchodem nového krále.¹³⁹ Bible nám říká, že Hebrejci byli zotročeni v Egyptě pro stavění „měst pro sklady.“¹⁴⁰ V Ex 5,5–21 se dále dozvíme o práci otroků nasazených na výrobu cihel. Za Mojžíšovy pomoci prchají otroci z Egypta a přechází přes Rákosové moře (Ex 14,21–31). Izraelité putují pouští až k hoře Sinaj, kde se setkají s Hospodinem (Ex 24,10) a kde dojde k předání zákona (Ex 24,12).

Historické údaje spojené s překonáním Sinajské pouště jsou hůře doložitelné, neboť i vykopávek je velmi málo.¹⁴¹

---

¹³⁶ Scharbert, J. Exodus. Die Neue Echter Bibel, s. 100.

¹³⁷ Srov. Zenger, E. Na úpatí Sinaje, Bardtke, H. Příběhy ze starověké Palestiny.

¹³⁸ Dever, W. G. Kdo byli první Izraelci a odkud přišli? s. 19–34.

¹³⁹ Tamtéž. s. 23.

¹⁴⁰ Ex 1,11.

¹⁴¹ Srov. Dever, W. G. Kdo byli první Izraelci a odkud přišli? s. 31–33.

10. ZÁVĚR

Pentateuch nám vypovídá o době před usazením Izraele v kanaánské zemi.¹⁴² Exodus podává svědectví o vyjití z otroctví Egypta (Ex 1–15), putování pouští (Ex 16–18) a pobytu na Sinaji (Ex19–Nu 10).

Autor v kapitole 24 předkládá čtenářům proces uzavření smlouvy se všemi náležitostmi, které byly potřeba k platnému autoritativnímu smluvnímu vztahu. Právo v této kapitole je podtrženo obětní terminologií a teofanií.

Příběh Exodu 24 se odehrává na Sinaji. Uzavření smlouvy je dvoustranné právní jednání. Hospodin smlouvu předkládá svému vyvolenému lidu, ten s ní souhlasí. Prostředníkem jednání je Mojžíš. Předkládá Hospodinovu smlouvu lidu, poté ji zapisuje a připravuje obětní hostinu. Hospodin se zjeví Mojžíšovi, Áronovi Nadabovi, Abihuovi a sedmdesáti starším Izraele, teofanie je potvrzením úzkého společenství mezi Hospodinem a jeho vyvoleným národem izraelským.

Na kapitolu můžeme nahlížet ze dvou pohledů. Jednak z pohledu Mojžíšových výstupů na horu, jednak z pohledu uzavření smlouvy.

Na osnově Hexateuchu je patrný význam Exodu a zjevení Hospodina, které vyplynulo z jejího středu.

Základní motivy kapitoly Exodus 24, kterými jsou právní terminologie, obětní terminologie a teofanie, nám poskytla významová pole. Prostředníkem při uzavření smlouvy mezi Hospodinem a lidmi je Mojžíš.

Syntaktická analýza potvrdila, že sice lze považovat kapitolu za samostatný příběh, začíná a končí přímou řečí, zároveň však vnitřní odkazy právní terminologie v textu odkazují před i za text. Sémantická analýza nám ukázala návaznost na kapitolu 19. Předání kamenných desek se zákonem a příkázáním, které Hospodin Mojžíšovi slibuje v 24,7 se uskuteční v Ex 31,18. Zkoumání diachronní analýzy nám ukázalo dvě vyprávění, uzavření smlouvy a teofanii, vsunutá do sebe.

Nahlédli jsme také do historických událostí exodu, na které je možný pohled jak z biblických pramenů, tak z bádání archeologů. Přičemž jsou velmi obtížně doložitelná historická fakta.

---

¹⁴² Rendtorff, R. Hebrejská bible a dějiny, s. 24.

11. POUŽITÁ LITERATURA:

Allmen, Jean-Jacques von. Biblický slovník (2.vyd.). Nakladatelství Kalich. Praha 1991. ISBN 80-7107-184-4.

Bardtke, Hans. Příběhy starověké Palestiny. Tradice, archeologie, dějiny. 2.vyd. Vyšehrad. Praha 1990. ISBN 80-7021-026-5.

Ber, Viktor. Vyprávění a právo v knize Exodus. Nakladatelství Mlýn. Jihlava 2009. ISBN 978-80-86498-35-5.

Bič, Miloš. Ze světa Starého zákona II. Kalich. Praha 1989.

Deurloo, Karel, A. Exodus a exil. Malá biblická teologie I. Vydalo EMAN Benešov 2007. ISBN 80-86211-55-X.

Dever, William, G. Kdo byli první Izraelci a odkud přišli? Volvox Globator. Praha 2010. ISBN 978-80-7207-767-0.

Douglas, J. D. (ed.), Nový biblický slovník. Překlad z angličtiny Alena Koželuhová. Návrat domů. Praha 1996. ISBN 80-85495-65-1.

Egger, Wilhelm. Methodenlehre zum Neuen Testament. Einführung in linguistische und historisch-kritische Methoden. Freiburg im Breisgau: Herder 1987. ISBN 3-451-21024-X.

Gesenius, Wilhelm. Hebraisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament. Springer-Verlag Berlin/Göttingen/Heidelberg, 1962. ISBN neuvedeno.

Hrbata, Josef. Klíč ke Starému zákonu. Cesta. Brno 1993. ISBN 80-85319-28-4.

Mackerle, Adam. Než budete číst bibli podruhé. Vybraná témata o Bibli. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích 2014. ISBN 978-80-7394-451-3.

Novotný, Adolf. Biblický slovník (2. vyd.). Kalich. Praha, 1956. ISBN neuvedeno.

Prudký, Martin. Tázání po budoucím čase aneb indikativ futura versus kohortativ. In HOBLÍK, Jiří (vyd.). Poušťej svůj chléb po vodě..., Sborník pro Milana Balabána. Brno: CDK, 1999. 138-150. ISBN: 80-85959-51-8.

Dostupné na: <http://www.etf.cuni.cz/~prudky/pdf/99Fs-Balaban.pdf>

Prudký, Martin., Sláma, Petr. Tesáno do kamene, psáno na pergamen, tištěno na papír. Studie a texty Evangelické teologické fakulty č.13(2008/2). Nakladatelství Mlýn. Jihlava. ISBN 978-80-86498-31-7.

Dostupné na: <http://www.etf.cuni.cz/sat/2008-2.html>

Rendtorff, Rolf. Hebrejská bible a dějiny. Úvod do starozákonní literatury. Vyšehrad. Praha 2000. ISNB 80-7021-634-4.

Scharbert, Josef. Exodus. Die Neue Echter Bibel: Kommentar zum Alten testament mit der einheitsübersetzung. Würzburg: Echter 1989. ISBN 3-429-01245-7.

Starozákonní překladatelská komise při synodní radě Českobratrské církve evangelické. Nový překlad Písma svatého. Starý Zákon: Překlad s výkladem. Vydání 2., Exodus-Leviticus. Svazek 2. Kalich. Praha 1975. ISBN neuvedeno.

Škrabal, Pavel. Příruční slovník Biblický. Nakladatelství Kropáč & Kucharský. Praha 1940. ISBN neuvedeno.

Tiňo, Jozef. Exodus 3. svazek. Dobrá kniha. Bratislava 2013. ISBN 978-80-7141-766-8.

Zenger, Erich. Na úpatí Sinaje. Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1996. ISBN 80-7192-144-0.

BIBLE, PŘEKLADY:

BHS – Biblia hebraica stuttgartensia. Editio quinta emendata. Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 3-438-05219-9.

BKR – Bible kralická. In Česká synoptická Bible. V rozsahu celého vydání Bible kralické 1613. Praha : Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8.

ČEP – Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad. Praha : Ekumenická rada církví v Československu, 1985.

ČSP – Bible. Český studijní překlad. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-61-6.

LXX – Bible. Starý zákon. Řecky. Septuaginta. Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 3-438-05121-4.

INTERNETOVÉ A ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

BibleWorks 9.0

Prudký, Martin. Nezobrazíš si Boha. Poznámky k významu a důsledkům biblického přikázání. Dostupné na:

<http://www.etf.cuni.cz/~prudky/pdf/01FsRyskova-Nezobrazis.pdf>

Rozhovor nad Biblií. Zamyšlení a diskuze nad kapitolami Bible:

<http://www.rozhovor.cz/exodus/>

SEZNAM ZKRATEK:

BHS – Bible hebrejská

BKR – Bible kralická

BW – BibleWorks

ČEP – Bible, český ekumenický překlad

ČSP – Bible, český studijní překlad

LXX – Septuaginta

MT – Masoretský text

NT – Neues Testament

Gn – Genesis

Ex – Exodus

Lv – Leviticus

Nu – Numeri

Dt – Deuteronomium

Jz – Jozue

Sd – Soudců

1S – první Samuelova

1Kr – První Královská

2Kr – Druhá Královská

2Pa – Druhá Paralipomenon

Ez – Ezechiel

Jon – Jonáš

Mk – Marek

ABSTRAKT

Chmelová, M. Exegeze Exodus 24. České Budějovice 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Adam Mackerle.

Klíčová slova: Starý zákon, Mojžíš, Hospodin, smlouva, oběť, krev, teofanie, textová kritika, jazykově–syntaktická analýza, sémantická a narativní analýza, diachronní a pragmatická analýza, historické pozadí.

Práce se zabývá exegezí textu Exodus 24. Jádrem tvoří překlad z hebrejského jazyka. Pro výklad je použit masoretský text.

Při práci byly použity exegetické metody: textová kritika, jazykově–syntaktická analýza, sémantická a narativní analýza, diachronní a pragmatická analýza, historické pozadí. Exegetické metody by nám měly pomoci správně interpretovat text Exodu 24.

Kapitola Exodus 24 se věnuje uzavření smlouvy mezi Hospodinem a Izraelem na hoře Sinaj. Uzavření smlouvy zprostředkovává Mojžíš, přijímá zákon a zapisuje Hospodinova slova. Přijetí smlouvy je zdůrazněno obětí a hostinou. Událost umožňuje audienci Mojžíše, Árona, Nadaba a Abihua a sedmdesáti starším Izraele v blízkosti Hospodina.

ABSTRACT

Exegesis of Exodus 24.

Key words: Old Testament, Moses, JHVH, Covenant, Sacrifice, Blood, Revelation, Textual criticism, Linguistic and syntactic analysis, Semantic and narrative analysis, Diachronic and pragmatic analysis, Analysis of the historical background.

This work deals with the exegesis of the text of Exodus 24. The core consists in application of main exegetic methods to the Hebrew Vorlage.

Exegetical methods used in the thesis are: Textual criticism, linguistic and syntactic analysis, semantic and narrative analysis, diachronic and pragmatic analysis, the analysis of historical background. Exegetical methods help us to properly interpret the text of Exodus 24. Exodus 24 is dedicated to the stipulation of a covenant treaty between the Lord and Israel at the mount Sinai. The mediator is Moses, it is him who receives the law and writes the words of the Lord. The acceptance of the treaty is highlighted by the way of sacrifices and of a common meal. The event allows the presence of to Moses, Aaron and Abihu, and the seventy elders of Israel close to the Lord.